

A FEHÉR BARÁT

+ · + · + · A · PÁLOSREND · ÉRTESÍTŐJE · + · + · +

FŐSZERKESZTŐ: P. GYÉRESSY ÁGOSTON — FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NÁDAS ZOLTÁN

TARTALOM: P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: A magyarság és a Pálosrend — Kalabay József: Ősz — Dr. Nádas Zoltán: A Szent Kereszt felmagasztalása — Szent Ágoston Mária himnusza (2) — P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: Kisboldogasszony — Győrkefia: Légvédelmi éj látomása — M. dr. Nagy György Kata: Pax — Dr. Timár Kálmán: Pálosok az erdélyi egyházmegye szolgálatában — Váth János: Túskevári pálos romoknál — Fráter Jácint Naplójából — Világegyház — Pálos krónika — Könyvespolc — Szerkesztői üzenetek.

A FEHÉR BARÁT

A PÁLOSREND ÉRTESITŐJE

ÉVI ELŐFIZETÉSI ÁRA 4.— PENGŐ

JOGI SZEMÉLYEKNEK 40.— PENGŐ

Főszerkesztő: P. GYÉRESSY ÁGOSTON O. S. P. Felelős szer-

kesztő Dr. NÁDAS ZOLTÁN. SZERKESZTŐSÉG: Budapest, XI.

ker. PÁLOS KOLOSTOR. Telefon: 468-550. Csekkszám: 48004.

KIADÓHIVATAL: Budapest, IX., Gönczy Pál-u. 2. Telefon: 189-100.

MEGJELENIK minden hó elsején.

Rendi és főegyházmegyei jóváhagyással.

AZ EGYETLEN MAGYAR

gyökerű rendbe lépni szándékozó fiúk, akik a Boldog Özsébek, Fráter Györgyök, Virág Benedek életét és munkáját akarják továbbfolytatni, csatolják ezirányú kérvényükhöz: 1. kereszt- és bérma-levelüket, 2. érettségi bizonyítványukat, illetve a félévi bizonyítvány másolatát, ha papok akarnak lenni, különben segítő testvéreként házi munkában foglalatoskodnak, 3. szülői beleegyezést, ha még kiskorúak, 4. hit-tanárukat, vagy plébánosuk ajánlását, 5. egészségi bizonyítványt. Életük rövid ismertetését is csatolják kérvényükhöz, kifejtve mely okok vezetik őket a szerzetesi életre. Korhatár 18—35 év. Kérvényüket küldjék a Pálos Kolostorba, Budapest, XI. ker., Szent Gellért-rakpart 1/b.

Irta: P. Gyéressy Ágoston O. S. P.

A magyarság és a Pálosrend¹

Ha szent büszkeséggel mondhatja az olasz «az ő Szentjének» «il Santo nostro», Assiszi Szent Ferencet, a portugál Páduai Szent Antalt, a spanyol Loyolai Szent Ignácot s a nagy misztikus karmelitákat, kik nemcsak csodálatos életükkel, de haláluk után hatalmas Rendjükkel — nemzetük, sőt Egyházuk történelmén túl — a világtörténelembe is belenőttek: akkor a magyar is boldog büszkeséggel gondolhat Özséb Atyára és a Pálosrendre, mert ezeket ő adta a világegyháznak! Az ő véréből, az ő istenes lelkéből, az ő izzó metafizikai vágyából sarjadt ez a fehér Rend, mely több, mint félezer éven keresztül osztályosa volt a nemzet minden örömének és bánatának, minden tündöklésének és elbukásának... Ez a Rend a tatárjárás szörnyű és véres fürgetege után hajtott ki csodálatosan a letarolt és fölperzselt magyar földön, ez a Rend együtt vérzett és sorvadt a magyarsággal a másfélszáz éves török iga alatt, de látta Nagy Lajos és Mátyás király ragyogó udvarát is és a kolostorok és szentek légióit virágozta ki örömeiben. — Szépen mondotta erről a Rendről a nagy Pázmány bíboros: «Ha ki Magyarország sorsos állapotját látni kívánja, tekéntsse Első Remete Szent Pál szerzetét és ha azt virágjában tündöklenni láttya, tudgya meg, hogy az országnak is jól vagyon dolga, mert jó renden szénája...» De ez a magyar Rend, mely csaknem egyidős a hatalmas ferences, domonkos és szervita Renddel, világviszonylatban is megállta helyét: meghódította a külföldet s a budaszentlőrinci nagykáptalanra a portugál Serra Dossa épügy elküldte követeit, mint a rajnai coenobiumok, a dalmát tengerpart, vagy az ősi lengyel kolostorok...

¹ Ezt a tanulmányt aug. 21-én felolvasta a rádióban (Bp. I. hullámhosszán) a szerző.

Hogy tehát mit jelent a magyarságnak a Pálosrend, mit köszönhet neki: nem is olyan könnyű arra hamarjában kimerítően válaszolni. A magyar nép szinte öntudatlanul, de ösztönösen húzott az ő Rendjéhez: több, mint másfélszáz kolostort népesített be, köztük a budaszentlőrinci főmonostort, melynek — följegyzéseink szerint — háromszáz-öt száz lakója volt! Így szinte elképzelhetetlen számarányban küldte fiainak színe-javát az alig néhány milliónyi magyarság a fehér barátokhoz, kik között nemcsak a nép egyszerű fiait, de a legelőkelőbb családok tagjait is szép számmal ott találjuk (gróf Esterházy Imre, gróf Széchenyi Pál, gróf Nádasdy László, gróf Kéry János...) s joggal jelenthette ki 1638-ban gróf Csáky László a pápai pálos kolostor alapítólevelében, hogy «Magyarországon a legvirágzóbb, legbuzgóbb, s legnépszerűbb rend» a Pálosrend. Szigorúsága a karthauziakéval vetekedett, kiknek kiváltságaiban szinte kezdettől fogva részesítették a pápák, nem győzve dicsérni a Rend fegyelmét (XXII. János, VI. Kelemen, XI. Bonifác, V. Márton, XIII. Gergely, VIII. Orbán...).

Találónan jellemezte «a rendi szellem magyar jellegét» dr. Kisbán Emil «A magyar Pálosrend történetében» (II. 110—112):

«A pálosok rendi szelleme a hazánkban megtelepedett többi rendével szemben már kezdettől, az alakulás pillanatától fogva a sajátosan magyar s nemzeti gondolat szolgálatában állt. Ezt igazolja az a tény, hogy hazánkban a IV. Ince (1243—1254) által Olaszországban összegyűjtött és IV. Sándor pápa által közös fő alá rendelt és Szent Ágoston regulái szerint élő több XIII. századi idegen eredetű ágostonrendi remetezárda, így a sárosi, szepesi és podhradi, a szorosán vett remeteélet terjesztői voltak, mégis hamarosan elpusztul-

tak. Nem voltak életképesek, mert a magyarság nem rokonszenvezett velük, jóllehet előbb kaptak szentszéki jóváhagyást, mint a pálos kolostorok s az idegen országokban is nagyon elterjedtek. Az előbbieké idegenből behozott s itt magyarrá változott szellem, az utóbbié gyökerében magyar. Az ősmagyar televény termelte ki magából a rendet s szelleme tulajdonképpen a magyar szellem gondolkodás- és érzésvilágának hű kifejezője. A pálosok... a szemlélődésnek és lelki elmélyülésnek sajátosan magyar fajtát teremtették meg és képviselték. A nagy magány rendkívül érzékeny tette lelkületüket Isten dicsőségének és hatalmának észlelésére a természet minden megnyilatkozásában... Bennük a magyar vallásos néplélek indult fejlődésének útjára s ez a sajátosan magyar talaj és légkör változásainak megfelelően alakult és változott a kolostori élet elzártágában. Az idegen szellemiség hatásait távoltartotta magától, vagy magába olvasztva sajátosan és korszerűen magyarrá változtatta. Ezzel szemben a többi rend idegen földön, idegen szellem alkotóerejének köszönhetette létrejöttét. Hazánkba telepedve keresték ugyan az alkalmazkodás lehetőségeit, hogy hatni tudjanak a nemzeti lélekre, de csak később alkalmazkodtak a magyar lélek fejlődésmenetéhez, amikor idegen nemzetiségű tagjainak helyét a magyar nép fiai foglalták el s az idegen kolostori élet és szervezet kereteit magyarságukkal telítették. Ez is egyik oka a pálosok gyors terjedésének és nagy közkedveltségének... A magyar eredetű rend nemzeti jellegét története folyamán mindvégig megőrizte. Ha patrónusa, Remete Szent Pál, idegen is, mert a kör, melyben renddé alakultak, a remeték ősatyját tisztelte benne s így kiválóan alkalmas volt a szerény magyar rendalapító szerint arra, hogy róla nevezze el rendjét, a magyar jelleg a Patrona Hungariae és a magyar szentek tiszteletében állandóan kifejezésre jutott. Ezek voltak minden korban a rend eszményi kegyeletének tárgyai. Sőt idegen országokba való betelepítése után a magyar nemzeti gondolat ápolását a magyar szentek tisztelete által örökségkép vették át az idegen országok fiaiból alakult rendtartományok is. A legszebb példa erre a czenstochowai ősi monostor számos jellegzetes magyar, különösen magyar szentekre vonatkozó emléke... A várkapun belül Szent István és Szent László, a kegykápolna bejáratánál Szent Imre és Szent Kázmér képei fogadják a zarándokot... A kóruson Boldog Özséb, a kolostor bejáratában Martinuzzi életéből több jelenetet megörökítő kép, a könyvtárban és archívumban több magyar vonatkozású könyv és kézirat hirdeti a lengyel földön élő Pálosrend magyarságát».

Ha majd a magyarság vallásos néprajzát megírják egyszer, akkor sejtjük meg talán, mit jelenthettek a magyar éjben sűrűn virrasztó pálos kolostorok az ország számára! Micsoda természetfölötti energiákat sugároztak szerte ezek a kegyelem-centrálék, melyekben a szerzetesek imái, böjtjei, virrasztásai és vezeklései halmozódtak fel. A szentségnek milyen szédítő és misztikus illatát lehelték és árasztották a Főiséges csillag-trónusa elé ezek a pálos kolostorok, melyek sorra kivirultak a mecseki, bakonyi, pilisi, bürzsönyi, mátrai magyar erdők mélyén. Egy nagy Szent mondotta (Kapiszt-ránói Szent János): «Ha valaki szenteket akar

látni a földön, menjen Mária-Nosztrára!» Nem volt ritkaság, hogy a szentéletű Testvéreknek haláluk után romlatlan maradt a testük...

S Mária-Nosztrán kívül hány pálos kegyhely gyógyította a magyar nép testét-lelkét! Mennyi sebet forrasztott, mennyi kétségbeesésre talált írt, mennyi bánatot, gondot, vizzályt simított el, mennyi hitet, erőt, vigaszt, malasztot tárolt egy-egy ilyen búcsújáróhely: egy Mária-völgy Pozsony mellett, egy Csatka Dunántúl, egy Sasvár a Felvidéken! Micsoda gócai voltak ezek a vallásos élményeknek, erkölcsi megtéréseknek, sőt egyenesen csodálatos tényeknek! Lehetetlen megrendülés nélkül olvasni a Thaumaturga, a Csodatévő Szent Szűz messze földön híres szentélyeinek egykorú följegyzéseit. Milyen mély áhítattal, milyen erős hittel, milyen gyermeki bizalommal tódultak ide kicsik és nagyok, szegény és gazdag magyarok és senkisém ment el közülük meghallgatás nélkül. Különösen a magyar ifjúság köszönhetett sokat Remete Szent Pál Budaszentlőrincen őrzött «méltóságos ereklyéinek» (Érdy kódex). P. Hadnagy Bálint 1511-ben Budán nyomtatott könyvében garmadáját közli a hitelesen följegyzett csodáknak. Szokás volt magyar családokban a gyermekeket Remete Szent Pál különös oltalmába ajánlani s egy-két évre pálos ruhába öltöztetni. A beöltözés ősi szertartása egy 1514-es pálos misekönyvben már megtalálható. Ezt a szép szokást újítottuk fel 1938 januárjában Remete Szent Pál ünnepén a kispálosok avatásán, kik azóta szentmiséinken pálos ruhácskában ministrálnak.

A Pálosrend gyökerei ugyan a magyar remete-élet ősmultjába nyulnak, első kolostoraink városoktól távol magános erdőkben szóródtak szét, a Rend inkább szemlélődő, mint tevékeny jelleget mutatott, későbbi fejlődés és történelmi szükségesség hajtotta egyre tevékenyebb élet felé. A török idők nagy lelki elvadulása egyenesen hazai «missziók» vállalására serkenti a megfogyatkozott magyar remetéket. Valóságos misszionáriusokként indulnak útnak a pálos szerzetesek a Felvidéken, Erdélyben és a Délvidéken, hithirdetőknek adni szokott rendkívüli pápai kiváltságokkal felszerelve; Kína helyett a Tiszaháton térítének pogányokat vissza Krisztusnak s köztük nem egy valóságos vértanuságot szenved, mint a híres Csepellényi György, Török Márton, Szvetenay Miklós...

Később konfraternitások, hitbuzgalmi egyesületek szervezésével próbálják a hívek lelki életét megszilárdítani s mint pl. Remete Szent Pál Társulatában a Pálosrend kegyelmi közösségébe kapcsolni. S ezek a jámbor testvérületek a XVII—XVIII. században gyönyörűen virágoztak.

A feloszlott jezsuiták helyett a pálosok veszik át igen sok helyen a gimnáziumok vezetését, pedig ez igazán távol esik remete magányuktól s olyan tanárokat adnak a Hazának, mint Ányos Pál, Virág Benedek, Táncz Meny-

hért, Bors Dániel . . . Szóval mindig és mindenütt Krisztust, a magyarságot, a keresztény művelődést, a keresztény magyar népet kívánják szolgálni, önmagukat hősiezen elfeledve.

*

Ez a lelkület nyilatkozik meg azután szinte jelképesen a Pálosrend egyik legnagyobb fiában, Magyarország és Európa egyik legnagyobbvonalúbb és legzseniálisabb államférfijában és diplomatájában: *Fráter Györgyben*, ki otthagyva mintaszerűen vezetett, csöndes, békés sajlóládi perjelségét, beleveti magát a XVI. század zürzavaros forgatagába, a világnézetek élet-halálharcába, a történelem-formáló erők könyörtelen sodrába, mely — mint tudjuk — áldozatul követelte őt is: páratlanul tündöklő életét halálba, becstelenségbe, iszonyatba lökve. De megmentette a magyar holnapot! Erdély, melynek koronázatlan fejedelme volt, a német császár és a török szultán gigászi árnyainak súlya alatt sem pusztult el: mind a két világuralkodót egymás ellen kijátszotta, hitegette, biztatgatta ez a kiismerhetetlen eszű barát, aki káprázatos pályát futott be a kályhafűtői állástól a bíborosi kalapig.

Külön mélyreható tanulmányt érdemelne legalább is Uttyeszenich-Martinuzzi György szerepe és jelentősége a magyar történelemben. Amit alkotott, amiért élt és halt: nem érthető meg a magyar sors és magyar rendeltetés lángható látomása és lenyűgözően vad és szenvedélyes szerelme nélkül. Tudjuk, mindentől vissza akart vonulni már, kétségbeejtően korlátolt és kicsinyes kortársainak áskálódásait jól tudva, neki nem kellett esztergomi érsekség, boldogan halt volna meg egyik kolostora csöndes zugolyában. De a körülmények valósággal visszakorbácsolták a politika ezertitkú és ezerörvényű vizeire s tudjuk: ez lett a veszte . . .

Nem foglalkozhatunk itt kimerítően Fráter György gigászi alakjával, csak küldetésének két titkára szeretnők föl hívni a figyelmet. Az egyik, amire Ijjas Antal is rámutatott már egy nagyszerű tanulmányában, miképen önthette izzó és mély magyarrá a magyar Pálosrend ezt az apai ágon horvát nemesi családból származó, anyai ágon olasz embert? Hogyan történhetett ez a csodálatos átalakulás? Nehéz másképp megérteni, mint a Pálosrend magyarságának elképzelhetetlenül magas hőfokával, mely az ország vértanujává avatta ezt a szellemóriást, kinek ereiben nem sok magyar vér csörgedezhetett. — A másik, amit újra csak a Pálosrend mély és igaz hazaszeretetével tudunk valamiképp megérteni: hogy remeterend létrehozása hogyan tudta mégis Fráter György személyében belevetni magát kora kavargó és szerencsétlen világába? S az ősegyház remetéire kell gondolnunk, kik otthagyva imádságos barlangjaik nyugodalmas csöndjét, fel-feltünedeztek a városok legforgalmasabb terein, vitába szálltak az eretnek demagógok téveszméivel s megőrizték a keresztény népet szent hitében . . . Mert bűnnek érez-

ték volna, ha távolról tétlenül szemlélik, mint ragadozza szét Krisztus igaz nyáját a pokolbéli farkas. Bizonyára ezért nem tudott György barát sem megülni békés kolostorában.

*

Am e neves és névtelen nagyokon túl, kik elmúltak és csak hírük maradt fenn, vannak olyan alkotások, melyek örökre a magyar kultúra legragyogóbb emlékei s európai büszkeségei lesznek. Gondolunk itt elsősorban a Pálosrend *művészeti* alkotásaira, a kolostor-romok lenyűgöző szépségeire, a szentléleki kolostor-emlék nemes gótikájára, az egyetemi, a régi pesti pálos-templom elegáns barokkjára, Budapestnek s minden biztonnyal Európának egyik legszebb templomára, melynek nemcsak tervezésében, de berendezésében is ismert, de sajnós, inkább ismeretlen pálos-művészek vettek részt. Figyeljük és csodáljuk meg csak az egyetemi templom stallumainak pálos vonatkozású remek faragványait. Vagy a túskevári pálos kolostor, illetve templom páratlan famunkáit, melyeket gyönyörűen mutat be dr. Molnár Ernő kitűnő monografiájában. A szobrászatban kétségtelenül vezetőserepet játszottak művészeink. A budaszentlőrinci Remete Szent Pál kápolnájának márvány töredékét ma is bámulva szemlélhetjük a Nemzeti Múzeumban. Egykorú följegyzések szerint olyan tökéletes volt ez a síremlék, hogy még a templomi ábrázolásoktól irtózó török is megdöbbenve kiáltott fel: «Ezt a frátert nem emberek, hanem maga az Isten tanította meg remekelni!»

A pálosok *irodalmi* tevékenysége is fölbecsülhetetlen jelentőségű a magyar irodalom történetében. Kevésszámú kódexünk között a Festetich és Czech, a Gömör és Peer-kódexek igen értékesek. Figyelemreméltó az Érdek-kódex Remete Szent Pál legendájának ősi zamatú magyar nyelve is. A középkori himnuszok finom szárnyalásából pálos-költők hangja is kicsendül: P. Gyöngyösi Gergely, P. Csanádi Albert stb. . . . Ne felejtsük, a Biblia első magyarra fordítója, Boldog Báthory László pálos-szerzetes volt, kinek műve a többi pompás Corvinával együtt sajnós, elveszett. De ki ne ismerné a nagy pálos költő-triászt: Virág Benedeket, Ányos Pált, Verseghy Ferencet, kiket a magyar irodalom fejlődésének fontos állomásaiból ki nem rekészthetünk? Virág Benedeket, a «nemzeti lélek tüzes éberesztőjét», ki egész életét ebbe a néhány szóba foglalta össze maga: «Születtem, szerettem Hazámat s dolgoztam érte. Ez az én életem története. Tegyetek ti is így . . . , akkor Magyarország boldog lesz!» Ismeretes, hogy gróf Széchenyi István Virág egy hasonló buzdítását «imádságként naponta elmondá . . . » S ki ne hallott volna Ányos keserű gúnyjal írt «Kalapos király» című költeményéről, mellyel örökre megbélyegezte II. József császár magyartipró önkényuralmát? S talán azt sem felejtettük el, hogy Verseghy «évekig raboskodott Kufstein,

Grác és Brünn dohos pincéiben»... Ki né olvasott volna a pálos iskoladramákról, melyek az akkor szokásos latin nyelv helyett tüntetően és eisőnek szólaltak meg magyarul.

*

Jó hétszáz éve már, hogy Boldog Özséb a tatárjárás után 1246-ban érseke engedélyével lemondott kanonoki méltóságáról, egyházi és világi javairól s teljesen szegényen elvonult a pilisi erdőkre a többi remetével együtt imádkozni és vezekelni a feldúlt és véresregázott Magyarországért. Bizonyos, hogy még maga sem sejtette, amikor hosszú tépelődés után megtette a döntő lépést és szíve régi sugallatát követve, elhatározta magát erre az áldozatos kemény életre, maga sem sejtette bizonyára, mi lesz ebből. A legkevésbé sem mert volna arra gondolni, hogy egy hatalmas Rendnek lesz a megszervezője, megalapozója a magyar földön. Hogy Rendjéből a szentek, írók, művészek, püspökök légiója támad. S talán még akkor sem döbönt rá igazán, mit is akar vele a Gondviselés, amikor 1250-ben egy imádságban töltött éjszakáján a lobogó lángok látomását csodálta, melyek nagy tűzcsóvába forrtak s bevilágították a pilisi éjszakát: nem tudhatta még világosan, hogy így fognak ragyogni az ő fiai is egy magyar éjszakában. Mert a pálosoknak mindig akkor kellett imáik és áldozataik mécsesét meggyújtaniok, amikor a legcsillagtalanabb, legreménytelenebb, legsötétebb sötétség borult a magyar földre. Így volt ez a tatárjárás után, így volt ez a török-járom után s így kell lennie Trianon után is. Hogy hosszú-hosszú száműzetés után visszatérhettek arra a földre, mely teremtte őket, a régi pálosok forró hazaszeretetével akarják szolgálni nemzetüket. Multjuk, eredetük, magyarságuk kötelezi őket erre! Még kevesen vannak s még mindig nincsenek túl a kezdet nehézségein. De jól tudják, így volt ez Boldog Özséb idejében is. Ám az áldozatok bőséges termést hoztak a következő századokban. Ez az áldozat fűti a mostani pálosokat is, kik három kolostorukban: Budapest, a Dunántúl és az Alföld keresztény magyarsága felé sugározzák hitüket, lelküket, szeretetüket s érzik, Boldog Özséb velük van, megáldja minden munkájukat, minden erőfeszítésüket, minden áldozatukat s általuk megáldja az egész magyar népet.

ŐSZ

*A fák alatt most az ősz kóborog,
őreg suhanc, de hűséges öreg,
mert minden évbe vissza-visszatér:
e hűséget vajjon ki érti meg?! ..*

*Reám bizony már huszadszor köszönt,
amint rovom a sélány köveit
s én ismerősen visszaköszönök:
hahó Őreg, hát erre jársz megint!?! ..*

*Ő nem felel, csak sóhajt egy nagyot,
a fák ijedten reszketnek bele
és megy tovább s én arra gondolok:
ha egyszer szól, hát elmegyek vele ...*

Kalabay József.

Írta: dr. Nádás Zoltán

A Szent Kereszt felmagasztalása

Az általános emberi válság egyik megfogalmazása, megjelölése lehetne: menekülés a lényegtől, a valóságtól. Az embernek — kényelemszereteténel fogva — inkább kell a szimbólum, a képletes megoldás és a színjáték, mely csupán szavakkal dolgozik s tör a ki-fejlet felé.

Az Alföld fásításánál mindenesetre könnyebb a madarak és a fák ünnepe, a komoly családvédelemnél az anyák napja, a honvédekkel való teljes és áldozatos együttélésnél a javukra rendezett hangverseny. Sokat beszélünk pl. a szent magyar földről és mert az könnyebb, nem vesszük észre, hogy annak a lényege a szent magyar nép. — Ugyanígy vagyunk a kereszttel is. Szeretjük felmagasztalni, mint szimbólumot: kivilágítjuk, ékszer gyanánt használjuk, rendjeleket formálunk belőle, — csak arra gondolunk legkevésébbet, hogy megváltásunk jele és eszköze. Mint ilyent első-sorban és legfőképen önmagunk életén át magasztalhatjuk fel s ezzel együtt a szent Kereszt is első-sorban és legfőképen önmagunk életén át tud bennünket megváltani. *A szent Kereszt igazi felmagasztalása ugyanis nem egyéb, mint bennünk való tényleges megváltási tevékenysége.* A rózsza akkor magasztosul fel, amikor színében pompázik és illatot áraszt; a napsugár akkor, amikor ragyog és életet; az édesanya, amikor Hazának, Egyháznak olyan gyermeket ad, akinek esze és szíve van. A szent Kereszt is akkor magasztosul fel igazán, amikor ténylegesen megvált bennünket.

A megváltás bármennyire is a természetfeletti létrendbe tartozzék, kell, hogy hatása észlelhető legyen a természetes élet keretei közt is. Kis Szent Teréz pl. azt írta feljegyzései közt, hogy igen sokat szenved, mégis kimondhatatlan nyugalmat érez! Ki állíthatja ezt önmagáról? Talán a meghajszolt, a «régi jó idők» emlékeiért és látszataiért reszkető, a bizonytalanságban és sötét reménytelenségben vergődő «modern» ember? Nem! Csakis a megváltott ember!

Ha azt akarjuk, hogy a Kereszt valóban megváltson bennünket s ne csak olyan szimbólum legyen, melyet nyugodtan és veszélytelenül helyettesíthetünk bármi mással: torzított formával, vörös csillaggal, félholddal, vagy akár a mógendóviddal is, akkor emlékez-

nünk kell, hogy Krisztus keresztje két gerendából áll: az Atya akaratának áldozatos teljesítéséből — és a vergődő emberiség áldozatos szeretetéből. Ez a kettő jelenti a mi áldozatunkat Krisztusban — és ugyancsak ez a kettő hozza megváltásunkat Krisztusban.

Emberi életünk alapvető hibája, hogy vagy nem ismerjük fel, vagy egyszerűen nem teljesítjük, esetleg csak alkudozva teljesítjük az Atya akaratát. Krisztus emberi lelke is vergődött véresen verejtékező agóniában a szónak abban az értelmében, hogy a Getszemáni éjszának voltak pillanatai, amikor a megváltásnak másféle kimenetelére gondolt: Atyám, ha lehetséges, müljék el tőlem ez a pohár... Amikor azonban világosan kirajzolódott lelkében az Ő akaratát, amikor meglátta, hogy ez az örök Bölcsesség és Szeretet útja és bennrejlő törvénye, akkor felkelt és nyugodtan várta azt, aki közeledett, hogy Őt elárulja. Szenvedése és gyötrelme volt, de szembehelyezkedés, elutasítás az Atya akaratával szemben soha.

Számunkra is, de az egész emberiség részére is az lenne a legjobb, ha inkább az Atya akaratának felismerésével és elfogadásával járó szenvedéseket vállalnánk el, hogy elkerülhessük az eltévelyedést és az ellenmondás archimedési csavarra emlékeztető gyötrelmeit. *Az Atya akaratáért csak egyszer kell igazán meg-szenvedni, a tévedésért és a lázadásért mind-addig, amíg csak az útján haladunk. Az Atya akaratát egyesíti önmagában az élet törvényeit, amit csak a tudós világ kutat és az Egyház tanít.*

Hogy a szöveget miként kell a falba verni: ez az Atya akaratát. Aki eltér ettől — bármilyen okból — az a helyére üt és — káromkodik. A helyes étkezés, ruházkodás: az Atya akaratát. Aki ennek megfelelően jár el, az egészséges. Aki eltér tőle, bajokba és bonyodalmakba keveredik. A társadalmi igazságosság: az az Atya akaratát. Aki ennek megfelelő magatartást tanúsít, az végeredményben okosan cselekszik s aki eltér tőle, az előbb, vagy utóbb, de alaposan ráfizet. Sok emberi szenvedés, kezdve a betegségtől a légiháború borzalmáig, egyszerűen elmaradna, ha az egyes ember és az emberiség nagy tömege felismerné és elismerné az Atya akaratát: az élet bennrejlő törvényeit és az Egyházon át adott megfogalmazható tanításait.

A Kereszt másik gerendája az irgalmas szeretet a vergődő, a visszaeső, a szánalomra szoruló ember irányában. Summum ius — summa iniuria: mondták már a régi rómaiak. A legfőbb jog is jogtalanság lehet bizonyos esetekben. Tény ezzel kapcsolatban, hogy vannak emberek, sőt minden ember életében vannak pillanatok, vagy talán hosszabb időszakok is, amikor betegségeikre: tévelygésükre és gyengeségükre, de még tudatos gonoszságukra is az egyetlen orvosság — az irgalom.

Hugo Victor romantikája, mely szerint az arany gyertyatartótól megfosztott püspök a

csendőrkékre jutott tolvaj megmentésére azt mondotta: Persze, hogy ajándékba adtam ezeket neki — és Páli Szent Vince tényleges áldozata, mellyel gályarabságot vállal egy megtévedt fiatalember helyett, akinek vállára omlik elkeseredett hitvese s ott siránkozik mellette három kis gyermeke, — egyaránt azt mutatja, hogy az elesett, a megtévedt embert nem lehet csak paragrafusokkal és törvényekkel megmenteni egy új élet számára, hanem könyörülettel szív is kell hozzá.

Merjünk nagy távlatokban nézni és értékelni. Merjünk embertársainkkal való kapcsolatainkban évekre szóló befektetéseket tenni:

Hún Sándor: Szent Gellért megáldja Budapestet.

sokszor megbocsájtani, sok szívességgel lenni a viszonzás reménye nélkül. Milyen jó érzés, hogy megtér az egyik lator és a római százados a Kereszt tövében Krisztus-hívó lesz. Milyen jó érzés lesz, hogy egyszer megtörik a közömbösség, egyszer felolvad a gyűlölet, egyszer végigcsordul az elfásult arcon a szeretet könny-cseppje.

Keresztek, sokszor kérdezzük önmagunktól, a Szentírástól, a tanító Egyháztól: Mi az Atya akaratát? — és legyünk sokszor irgalmasok, megbocsátók minden tévelygővel és elesettel szemben, akkor érezni fogjuk magunkban Krisztus Keresztjének megváltó erejét. Ez lesz a szent Kereszti igazi, teljesértelmű felmagasztalása!

Szent Ágoston imája a (2) Boldogságos Szűz tiszteletére

*Mennynek tündöklő kristály edénye,
csillagtűz: égnek ezüstös fénye,
amit kérünk, lelkünk, hogy elérje,
segítsd sziveink áldott reménye.*

*Aldozati füst, illatok háza,
kegyelmeknek gazdag kincsestára,
isteni titkok tudós tanára,
ünneplésünknek légy édes társa.*

*Erény s áldozat virágzó völgye,
Rólad pereg égi öröm gyöngye,
könyörgéssel a földi rögre
szállj le, csillogjon szemünknek könnye.*

*Mosolygó fény, szárítsd fel a könnyet,
betegnek s gyengének add erődöt,
szeliddé tégy, s alázatod öntséd,
legyen erős hitünk, mint a tölgyek.*

*Szószólónk segítő kezed uja,
biztosítsa életünket újra,
nem húzhatja lelkünket bűn súlya,
légy életünk égbevivő útja.*

*Szűz Anya: Jó Urunk szolgálója,
kormányzásod ellen lázadonna
ha a bűnnek bús alattvalója,
fogadd be egyellen csendes szóra.*

*Jessze törzsének üde virága,
égi csúcsok ezüst csillag-lángja,
rest szívét az ember felajánlja,
gyujtsd fel, égjen Istenért a lángja.*

*Bimbózó rózsza, illatod lebben,
osztályos vagy velünk bú s örömben;
kérünk a nagy égi ima-csendben,
könyörgő szavad el ne feledjen.*

*Lám, minden szem így látja a földet:
veszélyektől nyüzsögnek a völgyek.
Ó Szűz, akik hódolattal jönnek
Eléd, töröld szemükből a könnyet.*

*Ó, az élet tele van veszéllyel,
roskadozunk bilincsbevert kézzel,
tekints itt a földi téren széjjel,
s számunkra Úrtól a mennyet kérd el.*

*Itt a földön jót alig cselekszünk.
Gonoszságtól nincs időnk pihennünk
és így időt, életet is veszünk,
Hozzád mégis bizalommal esdünk.*

*A világnak hiú hazugsága,
hegyes törét sziveinkbe vágja,
szabadítsd meg kínjaitól drága
Szűz, segítsen szived nagy jósága.*

*A világban kevés az igazság,
béke, szeretet, érzés, vigasság,
bőséges a gonoszság, hamisság,
egyedül Nálad van minden Jóság.*

*Ez az élet szeretettől távol
fantasztikus álom, szélből, árnyból
áll; virág, hamu s álbölcs varázsból,
harcból, gyönyörből s botor futásból.*

*Ó, a világ hiúságok boltja,
üdvösségünket folyton gáncsolja,
Ó, Ki nekünk a kegyelmet ontja,
hítsen vigaszt ráncos homlokunkra.*

*Borzongunk: oly fanyar ez az élet,
testünk szennye, hamis ellenségek
vesznek körül, s halál-arcú rémek;
könyörgünk, ó adjad édességed.*

*Nyomorúság így a földi élet,
ingatag, esendő, mar és éget,
hiábavalósága mit érhet,
örizzen meg égi éberséged.*

*És mert állandóan kinez, izgat,
Ó Anyánk, ragadd ki fiaidat,
imáiddal nekünk biztosítsad,
hogy öröklét kapui megnyilnak.*

*A világ csalárd, rút gonoszsága
űz, hajszol komor sivatagába;
robot, kín, félelem, nyomor árja
nem rémít, ha óv szived sugára.*

*Az életnek súlyos, tompa gyásza,
s bűnök vaksi ordas éji árnya,
hogy ne rontson, sem test csábitása,
királynőnk védjen kezed varázsa.*

*Gonosz szolgák, félünk ellenségtől,
ártó-rontó elnyomó dühétől,
királyi jegyes királyi vérből,
védj meg viharok sodró szelétől.*

*Míg harcolunk, nincs erő erőnkben,
támad ellenség szívós-erősen,
csalárdul győz, s hullunk egyre többen,
segíts irgalmasan, éljünk csöndben.*

*Anyánk, nézz le ránk, gyermekeidre,
rút gonosszal küzdő híveidre,
ellenség kardja élet veszítse,
szentek társai legyünk örökre.*

Ó anyánk, az alvilág hatalmát,
mely mélységből tátogatja torkát,
s elállja a csillag-ország útját,
ne engedd ránk, törd meg birodalmát.

Édes Szűz tudásnak csodás lángja,
kegyességnek bővizű forrása,
szolgáiddal állj együtt a gátra,
harcolj velünk, támad ellen árja.

Szilárd, tartós, jó alapköv voltál,
dicsőséged zengi dallam, zsoltár,
légy ó értünk áldozati oltár:
űzd az ellenséget, békét hozzál.

(Folytatjuk.)

Latinból: Lengyel Rezső.

Irta: P. Gyéressy Ágoston O. S. P.

Kisboldogasszony

Ez a csodálatos élet a fogantatás után a kilencedik hónapban indult el a földön. A szent hagyomány szerint, Damaszkuszi Szent János jegyezte föl (De fide orthodoxa, lib. 4. cap. 18.), Szűz Mária szüleinek bizony sokat kellett várniok az ő jövetelére. Nagyon próbára tette türelmüket az Isten. Ma már elképzelni sem tudjuk, micsoda szégyen volt annak idején a gyermektelenség s milyen fájdalmas kereszt volt jámbor családok számára, ha az Úr «nem áldotta meg» őket utóddal, amit egyenesen Isten büntetésének tartottak. A még romlatlan népek egészséges ösztöne elképzelni sem merte volna napjaink gyermek-irtózatát . . .

Egyike az Irás legmeghatóbb lapjainak (Kir. I. 1, 1 . . .) a gyermektelen Anna könnyes története. Mint gyötrik más asszonyok, mint gúnyolják szívtelenül, hogy «bezárta méhét az Úr . . .» Szegény asszony már enni sem tud bánatában, csak sír szüntelen. Ura hasztalan vigasztalja: «Anna, miért sírsz s miért nem eszel s miért kesereg szíved? Nem érek-e én többet neked tíz fiúnál?»

Keserű lélekkel zarándokol a jeruzsálemi templomba s tesz fogadalmat: «Seregeknek Ura, ha megtekinted s meglátod szolgálód nyomorúságát és megemlékezel rólam és nem feledkezel el szolgálódról s fiúmagzatot adsz a te leányodnak, akkor Neked szentelem őt élete minden napjain . . .» Így imádkozik és sirdogál Anna a templomban s nem fárad el bele, szent makaességgel könyörög az Úrhoz, hogy hallgassa meg.

Viselkedése végül is feltűnik Héli főpaprak.

Látja, hogy szinte magánkívül van ez az asszony. Azt hiszi, nem is józan. Szelíden ki akarja tessékelní a templomból: «Eredj, emészd meg egy kissé a bort, amelytől eláztál! Felelé Anna és mondá: Nem, uram; felette szerencsétlen asszony vagyok én, sem bort, sem más részegítő italt nem ittam, csak a lelkemet öntöttem ki az Úr színe előtt. Ne tartsd szolgálódat Beliál haszontalan leányai közül valónak, mert bánatom és szomorúságom sokasága miatt szólottam mindedig. Mondá erre néki Héli: Menj békével s Izrael Istene teljesítse kérésedet, melyet hozzá intéztél. Az mondá: Vajha kegyelmet találna szolgálód szemedben!»

Valahogy így volt Szent Anna, Szűz Mária édesanyja is, aki férjével, Szent Joakimmal, példás, Isten-félő, buzgó életet élt Szeferiszban, melynek omladozó bástyafalai egy lapos domb tetején merednek a forró galileai égre. A föld meglehetősen kopár, köves, kiégett; poros olajfa-ligetek vannak itt-ott a szürkés-barna mészkőhegyeken, sovány mezők a völgyekben. Ezekre lehetett ellátni a város házainak lapos tetőzetéről . . . Ebben az időben történt, hogy Heródes Szeferiszt választotta székhelyül és az elmaradt zsidó városkába bevonult a hellén kultúra minden pompája. «Márványpaloták, sportesarnokok kezdtek terpeszkedni az ódon zsidó házak között, kaszárnyák épültek pogány helyőrség számára, festettarcú, vörös és aranyozott körmű leányok tűntek fel az utcákon; az igazi zsidók, akik adtak őseik hitére és a Törvényre, nem maradhattak és nem élhettek

Feuerstein: Kisboldogasszony.

együtt a pogányokkal. Így történt, hogy Joakim és Anna elköltöztek Jeruzsálembe» (Ijjas Antal). Vagyonukat, ami kevéske volt, igazságosan három részre osztották. Az első harmadot a Templomnak adták, a második harmadot a szegényeknek juttatták s a harmadik harmadból éltek szűkösen.

De minden buzgóságuk, Isten- és ember-szolgálatuk, jámborságuk meddőnek látszott. Isten nem áldotta meg házasságukat gyermekkel. Az emberek sugdolózni kezdtek. Hogy vallásosságuk csak porhintés, bizonyára rossz emberek, azért veri őket az Isten... Mennyire bánkódhatott, mennyire szégyenkezhetett Szent Anna az ő magtalansága miatt! S úgy látszott, hiába imádkozik az Úrhoz. A legenda szerint, férje áldozati ajándékait gúnyosan tólták félre a Templom papjai... Isten tesz néha ilyen kegyetlen próbát azokkal, akiket azután pazarul akar megjutalmazni! A Szűzanya születését is hosszú és gyötrelmes várakozás után olyan csodálatos Gyermekkel áldotta meg, Akit majd az egész emberiség áldani fog, mert áldott Ő az asszonyok között...

*

Az Egyház gyönyörű liturgiája ujjongva kiáltja *Kisboldogasszony* vesperájának antifónáiban: «Ma van a Szentséges Szűz Mária születésnapja, akinek csodálatos élete az egész Egyházat beragyogja! A Dicsőséges Szűz Mária születése van ma, Aki Ábrahám véreből, Júda törzséből, Dávid házából származott! Királyi sarjadék, Akinek szívvel-lélekkel s boldog örömmel üljük születésnapját...»

S a Szeplőtelen Szűz virágos bölcsőjénél elragadtatva áll az Egyház s az Énekek Énekének legszebb strófáit éneklí a matutinum első nocturnusában Neki bölcsődalul:

*«Szépek orcáid, mint a gerlicéi
És nyakad, mint a gyöngyfüzér!
Aranyláncocskát készítünk számodra
Ezüstszemekkel kirakva».*

(Én. 1, 9—10).

De ha boldog örömeben a világ minden kincsét, aranyát, ezüstjét, drágakövét, gyöngy-sorát odahordanánk a Kisboldogasszonynak, akkor sem tudnánk méltókép meghálálni, amit ez a nap jelent számunkra! Hisz megszületett a mi boldog örömünk Csillaga, Forrása és Oka! Az emberiség lélek-tavasza hirdeti ez a nap. Évezredek adventi homálya után végre pirkadni kezd üdvösségünk! «S mint tavaszi napok ölelik Őt körül a rózsák szirmai s a völgyek liliomai» (zsolozsma).

A második nocturnusban Szent Ágoston az első asszonnyal, aki az utolsó lett, hasonlítja össze a Kisboldogasszonyt: «Éva kesereg, Mária ujjong; Éva könnyeket, Mária örömet ringat szívében... A bűnnek Éva a szülője, az érdemnek Mária; Éva halált, Mária életet jelent nekünk! Az megsebzett, ez meggyógyí-

tott, az engedetlen, ez engedelmes volt...» (Sermo 18 de Sanctis). S a lectiók közben nem győzi ismételni a liturgia: «Ma született a Boldogságos Szűz Mária Dávid törzséből, Kinek szeplőtelen élete az egész Egyházat beragyogja... Ujjongva ünnepeljük a Kisboldogasszony születését, szívvel-lélekkel énekeljünk dicséretet ezen az édes és szent ünnepen... Ez a születésnap örömet hirdet az egész világnak...»

A harmadik nocturnusban Szent Máté evangelista az Úr Jézus családfáját fejtegeti, csaknem kétezer évre visszamenőleg! (Ilyen régi családfával is ritka család dicsekedhetik!) Dávid királyon és Júdán keresztül egész Ábrahámig hatol, kiknek mind megígértetett ünnepélyesen, hogy a világ Reménye belőlük sarjad. Ezért hangsúlyozza a zsolozsma, mint már láttuk is, a Szent Szűz születésnapján, hogy Ábrahám véreből, Júda törzséből, Dávid házából származik.

Negyvenkét őst három csoportba osztja könnyebb áttekinthetőség kedvéért, mind-egyikben tizennégyet sorolva fel szimbolikusan, ami a Dávid betűk számjelentésének összege (a héberben épűgy, mint a görögben a betűk egyúttal számokat is jelentenek). A származás igazolását abban az időben is fontosnak tartották (nemcsak napjainkban)! Mintha ma történt volna, pedig a babyloni fogság után jegyezték föl egyes levitákról: «Ezek keresték ugyan származásuk okmányait, de nem találták, ezért kizárták őket a papi szolgálatból» (Ezdr. I. 2, 62.). Igen fontos volt tehát a pátriarkáknak megígért Messiás királyi származásának igazolása, különben hogyan teljedhetek volna be a csodás jövendölések?

Figyelemreméltó, hogy a családfát Szent Józseffel zárja le az evangelista, kit így mutat be: «Férje Máriának, kitől született Jézus, kit Krisztusnak hívnak» (Mt. 1, 16); finoman sejteti Jézus csodálatos fogantatását a Szentlélektől s hangsúlyozza, hogy nem József fia, ami annál feltűnőbb, mert az ősök felsorolásánál kivétel nélkül ezt a kifejezést használta: «Ábrahám fia volt Izsák; Izsák fia meg Jákob; Jákob fiai pedig Júda és ennek testvérei...» (Mt. 1, 2) Abraham genuit Isaac... — De József királyi származása mellett Szűz Máriáé is kétségtelen, a Törvény ugyanis előírta: «Minden nő ugyanabból a törzsből nyerjen férjet, hogy az örökség megmaradjon az egyes családokban s ne keveredjenek össze egymással a törzsek, hanem úgy maradjanak, amint az Úr szétválasztotta őket» (Num. 36, 8—10.). — Érdekes, hogy e családfában túlnyomórészt férfiak vannak felsorolva, nők közül csak egypár és éppen azok, akik nem a legpéldásabbak voltak, de szépen írja ez evangélium magyarázatánál Szent Jeromos, a félelmes tudású biblikus egyháztanító: «Az Üdvözítő családja egyetlen szent asszonyt sem említ, csak azokat, akiket az Irás megró, hogy Aki a bűnösök miatt jött, bűnösöktől születve, mindenkinek bűnét el-

törölje» (Lib. 1. comment. in Matth.). Támár vérfertőzését a Genézis könyve említi (Gen. 38, 14 . . .), Ráháb rossz nő hírében állott (Józsue, 2, 1), Ruth férjhezmenetelét sem lehetne nagyon példának állítani (Ruth, 3, 1 . . .), Bet-szabé házasságtörésének, mint tudjuk, Dávid volt az oka . . . (Kir. II. 11.) De mind e megszeplősített és boldogtalan asszonyok bűnét túláradón pótolja majd a Szeplőtelen Boldog-asszony büntelensége!

*

Születése után néhány napra a *Mária* nevet kapta Kisasszonyunk. A név jelentése felől sokat vitatkoztak a teológusok. Az Irás szófejtése alapján (Exod. 15, 23; Ruth, 1, 20) «keserűnek» (mara), «keserű tengernek» (mare amarum), «tenger myrrhájának» (stilla) magyarázták a régiek, tenger fájdalomra célozva; ez utóbbit hibás olvasás folytán «tenger csillagának» is olvasták (stilla-stella), ami a középkor legszebb Mária-himnuszaiába is belekerült (Ave maris stella . . .); de Mirján arámul és szírül «úrnőt» is jelent; az újabbak leginkább «szépnek» értelmezik Mária nevet (Bardenhewer), bár vannak, akik egyiptomi és arab nyelvekben keresik a megoldást. De bármi legyen is ez, mind gyönyörűen illik a legszebb Asszonyra, vagy mint az Énekek Éneke zengi: az asszonyok Legszebbjére!

Szűz Mária nevenapjának zsolozsmája (IX. 12.) Clairvauxi Szent Bernát tündöklő homiliáját közli e drága Névről: «És a Szűz neve, úgymond az evangelista, Mária. Foglalkozzunk egy keveset ezzel a névvel, melynek jelentése: tenger csillaga s oly szépen illik a Szűzanyára. Csillaghoz lehet ugyanis leginkább hasonlítani őt, mert amint a csillag sértetlenül sugározza fényét, úgy szülte a Szűz is sértetlenül Gyerme-két. S amint a csillag fényességét nem csök-kenti a sugara, úgy a Szűz érintetlenségét sem csorbítja a Fia. Ő tehát az a Jákobból támadt szép csillag, melynek fénye az egész világot beragyogja, melynek sugara fent és lent minden-hova elhatol, megvilágítja a földet s a lelket inkább melengeti, mint a testet, gyámolítja az erényeket, távoztatja a bűnöket. Ő az a fényes és ragyogócsillag, mondom, melynek e nagy és hatalmas tenger fölé kellett szállnia, hogy érdemeivel tudököljön és példát sugározzon. Ó, bárki is érzed magad úgy e világnak áradatában, hogy inkább viharok és szélvész-ek között hanyódsz, mint földön jársz, ne fordítsd el szemedet ennek a csillagnak fényétől, ha nem akarod, hogy a fürgeteg elborítson. Ha kísértések szele zúg, ha bűnveszedelmek szirtjeire vetődsz: nézd a Csillagot, hívd Máriát! Ha a gőg, a hiúság, a féltékenység, az irigység hullámai hánynak-vetnek: nézd a Csillagot, hívd Máriát! . . . És így magad tapasztalod, mennyire méltón írta az evangelista: És a Szűz neve Mária!» (Hom. 2. super Missus est . . .)

Roppant mélyértelmű az a bájos legenda is, mely a vérese karmaiba került madárkáról szól; ezt a madárkát megtanították Mária

nevére s amikor halálos rémületében elkiáltotta ezt a szent nevet, a ragadozó madár ijedten engedte el zsákmányát. Nem valószínűtlen, hogy igaz történet ez, ám ha költött is, gyönyörű szimboluma mindazok megmenekülésének, kik veszélyben, kísértésben, elhagyatottságban Mária drága nevét hívják segítségüi: a sötétség körmös angyala rémülten suhan el, hallva e győzelmes nevet, a Szeplőtelen Szűz, a Kigyótipró Boldogasszony nevét!

Oly szépen imádkozza az Egyház: «Szent-séges Szűz Mária! Segítsd a szenvedőket, bátorítsd a félénkeket, vigasztald a sirókat, könyörögj a népért, esedezz a papságért, járj közben az ájtatos női nemért: érezzék mindnyájan segítségedet, akik ma a te szent Neved emlékezetét ünneplik!»

Györkefia:

Légvédelmi éj látomása¹

*Az óra este nyolcat vert a Nagytemplomban.
Meleg tavasz volt, rügykibontó Április . . .
Az ég már szürke, csak halvány pilis:
a Hold dereng rajt'. S nyolcat vert a Nagytemp-
lomban.*

*És akkor halkan, senkisémm hallhatta, mélyen
felelt harangütésre Szent Domonkos tornya,
csilingelt rá egy másik (rég lehullt a porba!)
cseri barátok is kongattak halkan, mélyben.*

(Sosem volt még ily szent kísértet-éjem . . .)

*A légveszély kioltott minden fényt, csak néha
koppantak léptek . . . Holt utcák fölött a Véga
csillagja lengett. Debrecen kisváros lett:
távol egy hazatérő lámpája vereslett.
Úgy jött ott szembe akkor este . . . Arcát kámzsa
takarta s megszólított: «Merre van Szent Miklós?»
A hangja békés volt és kissé tompa, mint jós
vátesz szólt hajdan, vagy egy régi rekedt strázsa.*

Kezébe' bot, az oldalán nyúlt szeredása . . .

*És éj is volt. Kedvem jött kérdeni, hogy: Őrző,
őrző, az éj hogyan van? mennyire haladt?
De látomás völgyének terhe üldözön nő,
hogy pinceféregként hallgattam fojtó éj alatt.
S ő újra szólt: «Hol van Ferenc atyánk klostromja?»
Három-négy éve járt itt, szürcsapók utcáján,
ígérte lelkes rendtársak között megszállván,
hogy szép imát hoz újra erre vándorolva . . .*

*A hangja kongott, mint egy messze múltó emlék . . .
«Strigoniumtól eddig tíz nap, húsz monostor.
S mindnél zsolozsmaszóra szántó istenes nép,
sok kis falu és hangos gyermek csapatostól . . .»*

(Hogy' nézett rám a számonkérő vén apostol!)

¹ Egy éve bombázták Budapestet. Szomorú évforduló!

A hangja kongott, mint egy messze múltó emlék:
«Hová tettétek őt zárdátok Debrecenből?
A táj mért pusztá, mintha besnyő földre mennék?
pár falvatokban árva csönd és lándzsás csendőr . . .
Hová lett, mondd, kacajtok? Vig-szent ének zeng
még?»

Hová a tornyok, kis kolostorok s a Gyermekek?
Mily istenátka járt itt, mily pogány szem vert meg?»
A hangja kongott, mint egy kútba hulló emlék . . .

(Valahol mélybe' sirtak vén ereklyék!)

És én feleltem: «Testvér, óh ne menj el innét!
Tudom, ki vagy! S hogy látlak, még jövőbe hinnék.
Testvér; a múlt: az roncs, az semmi, síró pusztá!
(alatta hét monostor itt álmát alussza!)

Ez kúnok földje! Éhes, vert, pogány lovasnép
tanyázik itt. Hiába lángolt érte Ő z s é b,
s kutatta Julián; szent romjaink úgy rúgja,
mint kecskés móc Erechtheion követ, nem tudva,
hogyan járt itt Lélek, szentség, hol ma gögöl dudva . . .

Maradj itt! Néma, szürke s halk cseri barátok
hadával jöjj, hogy tűnjön rólunk csontos átok!
Napáldozatkor békés vesperástok bűgjön,
mint Asszisziben, Melkben s áldott P i l i s -

c s ú c s o n .

Szentlélek-zárdák csöndje hadd remegjen újra!
Csalj még zenét a dermedt magyar húr! . . .

Kongasson föl mélységtek, mert sekély a pusztánk:
süllyedt Eszmén káromló új nép «józanul» szánt.

Volt égighúzó lángokból nem lelsz egy foszlányt!»

. . . Éjjel volt. Vén kövek vele panaszra sirtak . . .
«Kámzsás arcodba, jaj, hadd nézzek, titkod izgat,
ne csüggeszd földet! Nézz, tekints ránk!» — így
s csuklyáját fölrántottam . . .

Csak üresség állt ott!

Csuhája, árnya foszlott; köd volt. . . . Negyedert vert
zömök kis kettős tornyunk és egyetlen embert
nem látni szerte . . . Légeszélyes, harcra este
borult ma Debrecenre, Pécsre és Temesre.

A Nagytemplom már elnémult, az óra nem vert.
Vakon egy gép suhant fönn: tán a gyilkosunk'
kereste.

A régi lelket szólogattam akkor este . . .

M. dr. Nagy György Kata

Pax

Róma, 1939 július.

A Termini állomáson a 23-as sínre indulásra
készen áll a Róma—Velence—Trieszt—Buda-
pest vonat. Még másfél óránk van az indulásig.
Bőröndjeimet elhelyezem és kísérőim unszo-
lására még egy autósétát rendezünk. Elbúcsú-
zom Rómától. Végigautózunk a Corso Umber-
tón, a Piazza Popolóiig, a Porta del Popolón
át a Monte Pincióra megyünk. Hatalmas pál-
mák, pineák, kaktuszok, platánfák között
haladunk fel a hegyre, a sűrű lombok között
felénk mosolyognak a sárguló narancsok. Pincio

tetejéről látható az Örök város, azért jöttünk
ide fel, hogy meleg tekintettel vegyünk még-
egyszer búcsút tőle. A város felett mint egy
sötét patinás korona emelkedett a Szent Péter-
templom kupolája. Fenn a Gianicolón a világító-
torony színjátéka zöld, fehér, piros színbe öltöz-
teti Garibaldi lovasszobrát. A Viktor Emánuel
emlékmű fehér márvány oszlopai ide fehérlenek.
Magasan emelkedik a házak felé a Capitolium
nagy óratornya. A Pantheon kerek tetőzetét
alig találjuk meg a magas házak között.

A Monte Mario felől hűvös szél jelzi, közeleg
az éjféli, vissza kell fordulni. Megállunk egy
percre a Piazza Colonna mellett, hogy dobjunk
egy soldót a Fontana di Trevi medencéjébe és
igyunk üdítő vizéből. Igyunk abból a vízből,
amelynek hagyományszerinti csodás varázsa
nem engedi elfelejteni Rómát, vissza hozza a
lelkeket ide.

Tizenharmadszor iszom vizedből Fontana di
Trevi, de ma este úgy érzem Rómáról, örökre
búcsúzom, csak álmaimban járok majd vissza.
Arcom nedves, — talán a szökőkút vize csapó-
dott fel hozzám, — vagy talán hullanak
könnyeim ?

Róma, 1943 május.

Ma álomban Rómában jártam. Nem a
fényes templomokat vagy a sportolóktól han-
gos Fórumokat kerestem, Róma Sotterána felé
vitt engem az én bánatos lelkem. Egyedül ha-
ladtam végig a Via Appia rossz kövezetén, —
mögöttem elsötétítve aludt a város. Vajjon hol
alusszák örök álmaikat az én régi barátaim ?
Éjféli elmúlt, körülöttem minden olyan sötét és
gyászos, fénytelenül hunyorgatnak felém a
csillagok, a gyenge holdfénynél. A távolból félel-
metesen emelkedik a házak felett a Colosseum.

Kétezeréves falak és romok között egyedül
megyek ; emlékeim kísérek, s azok jönnek csak
velem. Egy kövön fáradtan ülök le, homloko-
mat odaszorítom a kő érdes széléhez, testi fájd-
almat akartam érezni, hogy az elnyomja a
lelkét. Körülöttem pineák ringatóznak az éjjeli
szélben, sírnak, nyögnek, zúgnak az ágak ; —
valamit mondani akarnak nekem, — de még
nem értem meg őket.

Elmarad mögöttem a Quo Vadis Domine
káporna. Most nem csókolom meg Krisztusom
lábad nyomát, — én most megyek tovább, a
katakombákat keresem, a halottak birodal-
mába megyek, ott keresem a Béke Angyalát.
Sírok birodalmába megyek, hogy ott tanuljak
igazán hinni, itt erősödjön meg bennem a
remény. Az üres sírfülkék közé megyek, hogy
azok nekem az Örök Békéről, Örök életről
beszéljenek.

Lebotorkálok a lépcsőn, tompán veri vissza
lépteimet az üres folyosó. Kis gyertyám fényé-
nél lassan haladok előre, a «pápák kápolnája»
mellett Szent Cecilia sírját keresem. Csodál-
kozva nézem a szép fehér márványszobrot, a
mártír szűz nyakán a seb felszakadt, az év-
ezredes sebből újra patakzik a vér. Kinyujtott

kezét Cecilia most görcsösen imára kulcsolja, nem pihen a szép vértanu, szenved újra; mártír-halált akar halni újra Krisztusért. Gyertyám kis lángja sercegve emelkedik a magasba, világosságot akar adni, meg akarja mutatni, hogy nem vagyok egyedül. Szent Cecilia fekvő szobra mellett egy kövön fehérruhás alak ül, arcából alig látni valamit, szomorúan előrehajló fejről szőke haja egészen az ölébe hull. Fáradtan összekulcsolt keze az ölében pihen. Lábai előtt hervadt pálmaág hever, a vértől áztatott földön három arany betű van szétszórva. Összeszedem, összerakom őket: PAX.

Feltekintek bánatos Angyal reád; megértem szomorú lelkedet, a halottak birodalmába jöttél Te is, itt keresed a Békét, itt sírsz, imádkozol a Békéért Te is. — Sírjunk, imádkozzunk együtt Béke Angyala!

Róma, 1943 június.

Álmomban éjfél után lopóztam be az Örök Városba, a Béke Angyalát jöttem keresni újra. A Via del Imperon ballagok egyedül, nem nézek fel a Fórumok felé, megyek egyenesen előre, onnan int felém a Colosseum. Fáradtan ülök le a porondon felállított kereszt alá. Körülöttem félelmetes csend és sötétség. A monumentális falak úgy ölelnek körül, mintha azt akarnák, hogy ne lássak semmit a jelenből, lelkem teljesen vissza tudjon szállni a múltba. A börtönök rozsdás rácsai mögött ijesztő alakok guggolnak; fáradt hátukat a nedves falnak támasztják. Lentről vadállatok fanyar bűze árad felém. Fenn a páholyokban és a karzaton véres látványosságra éhes tömeg szorong. A császári páholy körül Vesta-szüzek ruhái fehérlenek. Gyermeksírás, anyák sikolya, majd csendes ének hangzik a börtönök felől. A hangok felé megyek. — Áthaladva a cirkusz porondján emberi roncok között csetlik-botlik a lábam, — vértől, ember vértől ázott itt a föld.

A börtön rácsa mellett a mohás falhoz egy csodaszép ifjú támaszkodik. Már láttam Őt valahol! Felismerem; pedig most sem látom az arcát, mert tenyerébe rejti és úgy zokog. Porosan fekszik mellette a hervadt pálmaág. Lábai előtt most is ott hever vértől sárosan a három aranyos betű: PAX.

Igen! Te vagy itt, Téged kerestelek a Colosseum falai között Béke Angyala. Sírsz újra. Sírjunk együtt, mert nincs annyi könny, mi el tudná mosni azt a tengernyi mártír vért, mi itt hullott Krisztusért; az Örök Győzelemért, az Örök Békéért.

A holdfénynél férfiak, nők és gyermekek hosszú sorát látom elvonulni; a megdicsőült mártírok mennek az Örök Béke felé.

A Béke Angyalával néztük, sírva néztük Őket. — Így talált minket a hajnal.

Róma, 1943 július.

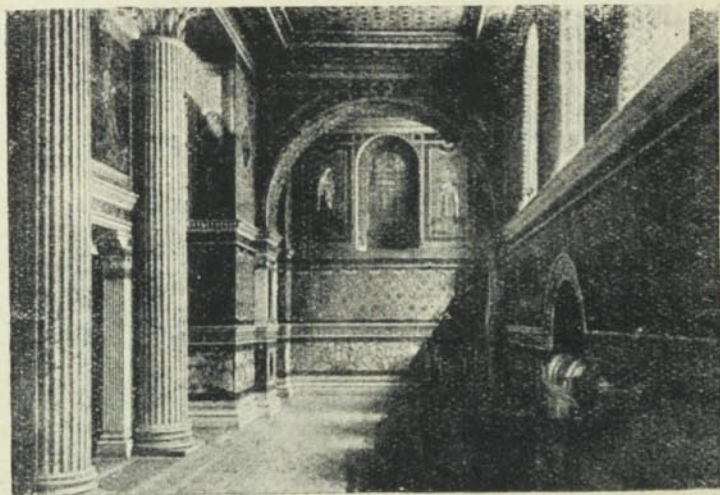
Egy nyári hajnalon álmomban Rómában járt a lelkem újra. Mikor megérkeztem az átélt napok borzalmaitól még fáradtan pihent a

város. Még most is száguldoztak a katonákkal megrakott tűzoltó és mentő autók. Tegnap a katolicizmus fővárosát légítámadás érte.

A Stazione Termit elhagyva átszaladok a Via Marsalán, hogy minél hamarabb a Piazza Indipendenzán át a Citta Universitáéhoz érjek. Mint hatalmas fehér márványkockák már fehérlenek is felém az Egyetem magas épületei. Az Egyetem-város nagy rácsos bronz kapuja előtt egy percre megállok. A bejárat mögötti szökőkút már nem csobog, a medence kristálytükrű vize most kötörmelékektől zavaros. Nem siethetek fel Della Vedova professzor úr műtőjébe, hisz ott ma nem dolgozhat senki; az ablakok mind kitörve, a lépcsőház pedig romokban hever. Megrendülve, sírástól reszkető ajakkal állok itt; de mennem kell tovább, én nem sírni jöttem ide; én itt valamit keresek, én Rómában most Valakit keresek.

A Via d. Porta San Lorenzo felé megyek, amelyen túl karcsú ciprusok emelkednek az ég felé. Campo Veranóba sietek. Elfutok a temető magas kőkerítése mellett. A nagy kapu előtt most nem kell megállni, sarkából kifordultan fekszik az a földön, tartóoszlopai mind ledőltek. A sírkert hajladozó lombjai ma nem a békéről, — rombolásról, pusztulásról beszélnek. Síremlékek márvány angyalai szárnysegetten álnak, egy kis Jézus-szobor kezéből kiesett a földgolyó. Látok szobrokat eldőlvé, kereszteteket eltörve. Az Ossárium fala is bedőlt, a kis sötét fülkéből kifehérlenek a csontok, üres szemükkal néznek felénk a koponyák. Egy kedves sírboltot keresek fel; a nagy bronz váza csorbán fekszik a lépcsők előtt, kihullott gladiolisok mint véres foltok piroslanak a fehér márványlapon. El innen, a halottak feldult birodalmából, ki a templomba, ott talán az oltárkép békéről, nyugalomról beszél.

Hiába futottam, itt mégjobban elszorult a szívem, felsírt a lelkem. A San Lorenzo bazilika gyönyörű előcsarnokának pavonazetto oszlopai már nem tartják az antik párkányzatot, a karcsúívű loggiák is összedőltek. A fafaragással ékes tető is beomlott, fatörmelékeken átgázolva jutok be a templomba. A főoltár oszlopdíszes tabernákulumát alig ismerem fel a kötörmelé-

IX. Pius pápa sírkápolnája a San Lorenzo bazilikában.

kek között. A Szent Lőrinc oitárcép összehasog-
gatva, alakjai felismerhetetlenek. Töredezett
lépcsőkön át megyek le a kriptába IX. Pius
pápa sírjához, hogy újra elolvassam azt a mély-
értelmű két szót: OSSA et CINERES, HAMU
és CSONTOK. A mártír-sorsú pápa sírja
csodálatosan ép maradt. — «Tartsd meg Isten
szent Atyánkat...» — tör elő szívemből az
ének.

Színes ablakokon áttörő nap hív fel a sza-
badba. Via Tiburtina felől ének hangzik, nagy
tömeg tart erre felé. A tömeg előtt egy ifjú
halad, siet felém. Alakja ismerős, most az arcát
is látom; szemei, melyeket ezelőtt csak sírni
láttam, most mosolyognak, reményt sugározva
néznek felém. Kezében pálma, ég felé nyujtva,
feje felett ragyog a három betű: PAX.

Ő az, a Béke Angyala, Őt kerestem a sírok, a
romok között és most ő jön felém. Az Angyal
mögött az első sorban Krisztus helytartója
közeleg; nem trónján hozzák, gyalog jön,
együtt szenved népével, együtt sír, együtt
imádkozik vele. A Basilika rommálott kapuja
előtt a Béke Angyala megáll, pálmájával a
város felé mutat, amely felett a reggeli nap
fényében izzó koronaként libeg Szent Péter-
templom kupolája. Fölötte arany kereszt ra-
gyog. A Legfőbb Pásztorral együtt a zokogó
tömeg éneklő imába kezd: «Christus Vincit,
Christus Regnat, Christus imperat!»

Felszárad a könny, megenyhül a fájdalom,
vigasztaló remény tölti el a lelkeket. Kik előbb
még fájdalmukban a földre omlottak, most bi-
zakodva állanak fel, Christus Vincit... éneklő
ezer és ezer torok. Győzünk, — a végső győze-
lem, az Örök Béke, a tied Krisztusom, erre
tanít most minket a romok felett a Béke
Angyala. Tudom Jézusom, tőled jön majd a
Béke, az egyetértő lelkek boldog nyugalma.
Eljön majd a Béke, amit «az ész ereje, a lélek
nyugalma, a szív egyszerűsége, a szeretet
köteléke ad». Ez lesz az a béke, mely a félre-
értést megszünteti, a háborút elnyomja, a hara-
got megakadályozza, a kevélyeket megalázza,
az alázatosakat szereti, az egyenlenséget
megszünteti, az ellenségeket megbékélteti.
(Szent Ágoston.)

Igen! eljön, közeleg a béke; benned hívők-
nek elküldöd a békét Jézusom, mert Te azt
megígérted: «Békességet hagyok nektek, az
ÉN békémet adom nektek.»

Irta: Dr. Timár Kálmán

Pálosok az erdélyi egy- házmegye szolgálatában

Az egyetlen magyar eredetű szerzetesrend,
a Pálosrend hamarosan terebélyes fává növe-
kedett s a Tündérországnak nevezett kincses
Erdélyre is kiterjesztette ágait. A középkor
folyamán több viruló kolostora volt a rendnek

Erdélyben. Ezek Zápolya öldöklő századában
áldozatul estek a török terjeszkedésnek s a
hitújítás viharának.

A török hódoltság megszűntével még a
XVII. század végén visszatértek Remete Szent
Pál fiai Erdélybe. Megint ott találjuk a fehér
barátokat Tövisen és Illyefalván. A szatmári
béke, vagyis 1711 után már nagyobb erő-
feszítést is fejtett ki a rend, hogy visszaszerezze
Erdélyben régi kolostorait és birtokait. Erdélyt
misszióterületnek tekintette; a tövisi rend-
ház volt a központ s innen indultak el az atyák
lelkipásztori tevékenységükre. Főleg Illyefalva,
Torda és Tövis missziós állomásokon állottak
be a fehér barátok a lelkipásztorkodás szolgál-
latába. A magyar Pálosrend történetének egyik
fényes lapja az erdélyi misszió.

Őtt buzgólkodtak a magyar pálosok az Úr
szőlőjében, amerre egykor a XVI. század leg-
nagyobb magyar pálosa, Martinuzzi Fráter
György járt-kelt. Az igénytelen fehér barátból
váradi püspökké, majd esztergomi bíboros
érsekké lett Fráter György halhatatlan neve
elválaszthatatlanul és örökké összeforrt a kin-
ceses Erdéllyel. Korának ez a legkiválóbb férfija
mint az erdélyi részek kormányzója megalap-
ozta az önálló Erdélyt.

A Pálosrend nemcsak kiváló diplomatát
adott Erdélynek, hanem buzgó lelkipásztorokat
is küldött az erdélyi földre. Az erdélyi misszió-
nak a rend feloszlata végett; 1786-ban
megszüntették a tövisi és illyefalvi pálos ko-
lostort is.

A rend feloszlata előtt

A fehér barátok nemcsak a rend feloszlata-
sáig tevékenykedtek az erdélyi misszióban;
egy-egy rendtagok a Pálosrend feloszlata után
az erdélyi egyházmegye szolgálatába léptek át.

Az erdélyi misszió tagjai már a rend fel-
oszlata előtt is vállaltak rendszeres lelki-
pásztori működést az erdélyi egyházmegyének
szolgálatában. Illyefalvi missziós működésével
szép emléket hagyott maga után a szentéletű
és legendáshírű P. Péchy Demeter († 1755),
utóbb Nagyvárad apostola. 1755-ben épült föl
a tordai székház. Most már Torda környékére
is nagyobb lendülettel terjedt ki a pálosok
missziós munkája. Magában Torda városában
már régebben visszaszerezték a protestánsok-
tól Szent Anna templomát.

Az erdélyi egyházmegyének 1782. évi papi
névtára a következő pálos lelkipásztorokat
tünteti föl: Illyefalván adminisztrátor P. Bur-
ján Lőrinc, Tövisen adminisztrátor P. Nagy-
idai Mihály, Tordaaknán a sóbánya káplánja
P. Bene Nep. János. Tordaaknán 1768-tól
kezdve volt rendszeres lelkipásztorkodás. Torda
városában 1782-ben még világi pap működött
mint plébános, Molnár Márton apostoli proto-
notárius, a tordai és aranyosi egyesített kerület
esperese. A tordai plébános segítő munkatársa
volt P. Bene.

A Pálosrend feloszlatakor, 1786-ban a

következő rendtagok működtek az erdélyi misszióban: 1. Tövisen (Alsó Fehér vm.): P. Nagyidai Mihály perjel és adminisztrátor, P. Bene Nep. János és P. Szilágyi Mihály hitszónokok. 2. Torda (Torda-Aranyos vm.) városában: P. Kocsy István tordai adminisztrátor, P. Gyöngyösy Pál a sóbánya káplánja Tordaknán. 3. Illyefalván (Háromszék vm.): P. Burján Lőrinc adminisztrátor. Most már csak hat szerzetes atya jutott az erdélyi misszióba.

A pálos lelkipásztorok közül Burján Lőrinc és Nagyidai Mihály a rend feloszlata után is megmaradt az erdélyi egyházmegye területén. A többi fehér barát a szerzet eltörlése után más egyházmegye szolgálatába lépett be. Bene János előbb a pécsi, majd a székesfehérvári egyházmegyében fejtett ki lelkipásztori tevékenységet, Kocsy István a veszprémi, Gyöngyösy Pál pedig a váci egyházmegye szolgálatába szegődött. Szilágyi Mihály további sorsáról nincsen biztos értesülésünk.

P. Bene Nep. János, Károly a szép Erdély szülöttje volt. Szilágysomlyó városában született 1750 január 8-án. Ünnepeles szerzetesi fogadalmat tett 1767 szeptember 15-én. 1773 március 28-án szentelték fel miséspappá Pécsen, ahol teológiai tanulmányait is végezte. Szíve az erdélyi misszióba vonzotta; évekig dolgozott az Úr szőlőjében Tordán és Tövisen. A rend feloszlata után a pálos szerzetesből lett pécsi püspök, gróf Eszterházy László, a pécsi egyházmegye kötelékébe vette föl. 1786 december havában a főpásztor Németkér (Tolna vm.) községbe küldte helyi káplánnak; de ezt az állomást nem foglalta el. Magyarorszákon (Baranya vm.) és más plébániákon teljesített kisegítő szolgálatot. 1787 június 5-én elbocsátását kérte a székesfehérvári egyházmegyébe. Ott a német-magyar nyelvű Balinka (Fejér vm.) község helyettes plébánosa lett. Mint nyugdíjas pap halt meg Székesfehérvárott 1801 szeptember 19-én, életének 52. évében.

P. Gyöngyösy Pál Erdélyből a váci egyházmegyébe ment. Több évig működött mint káplán; 1793-ban mint kecskeméti káplánt említik. 1795-től 1811-ig Csanytelek (Csongrád vm.) községnek volt előbb helyi káplánja, majd 1808 táján helyettes plébánosa. Lelkipásztorkodásának idején épült a község temploma. A nép csak fehér barátoknak nevezte, 1811-ben nyugalomba vonult; eleinte Csanyteleken, 1813-tól kezdve Szegváron élt nyugalomban. Az 1816. évi egyházmegyei névtár már nem említi sem az élők, sem a holtak sorában.

P. Kocsy István Mihály a veszprémi egyházmegyébe vétette föl magát. Először az 1788-ban alapított Mihályfai (Zala vm.) plébánia lelkipásztora lett. 1812-től 1819-ig mint a veszprémi papnevelő intézet lelkiigazgatója tevékenykedett. 1819-ben nyugalomba vonult. Az 1820-as években mint aranymisézés pap élt Veszprém városában nyugalomban. Az ősi papnevelő-intézet nyújtott neki csöndes otthont.

A rend feloszlata után

A Pálosrend feloszlata után is megmaradtak az erdélyi egyházmegye szolgálatában P. Burján Lőrinc és P. Nagyidai Mihály. P. Dudássy András Sebestyén a rend eltörlése után az erdélyi egyház-

megyébe vétette föl magát. P. Szilágyi Mihály sorsát illetőleg csak találgatásra vagyunk utalva.

P. Burján Lőrinc a rend eltörlése után is megmaradt Illyefalván plébánosnak, ahol már 1782-ben is működött. Elődei voltak itt Márton Hiláron, Orosz Ignác és Magyidai Mihály atyák. 1797-ben nyugalomba vonult és Brassó városában éledgett a feloszlattott Pálosrend tagjai részére megállapított királyi kegydíjból. Brassóban halt el 1808 május 31-én.

P. Nagyidai Mihályt, ki régebben Illyefalván volt adminisztrátor, mint tövisi perjelt és adminisztrátort érte a Pálosrend eltörlése. Továbbra is Tövisen maradt mint plébános, ahol már 1782-ben is működött. Azonban még félévig sem élte túl a rend feloszlata után. Már 1786 augusztus 18-án elköltözött az élők sorából.

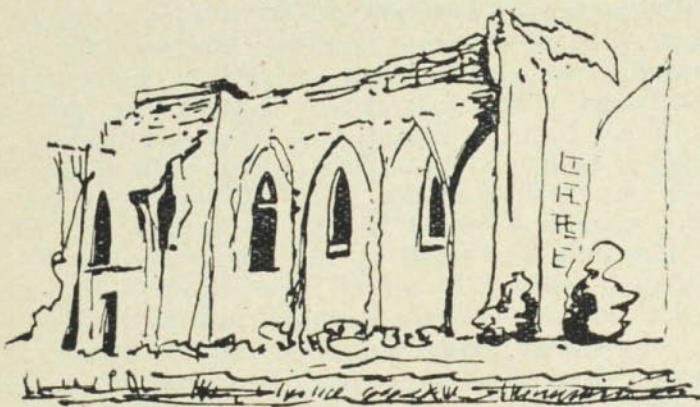
P. Dudássy András Sebestyén a rend eltörlése után került Erdélybe. Birtokos magyar nemesi családból származott. 1747 január 19-én született valahol az egri egyházmegye területén. Szülei: Dudássy Ferenc és N. Anna Mária. A gimnáziumot Egerben, a filozófiát Budán végezte a jezsuitáknál. Hittudományi tanulmányait itt mint az egri egyházmegye növendéke Győrött kezdte meg s a második évben Egerben folytatta. Felismerték tehetségét s gróf Eszterházy Károly egri püspök tanulmányainak folytatására Rómába küldte a magyar-német papnevelő-intézetbe. 1770 november 9-én érkezett Rómába. Már előzőleg fölvette a négy kisebb egyházi rendet. Rómában II. éves teológusnak osztották be. A papnevelő-intézetben szokásos esküt 1771 május 21-én tette le. Nehezen tudott beleilleszkedni a szeminárium házi rendjébe és fegyelmébe. Hittudományi tanulmányait szép eredménnyel végezte el s még Rómában felavatták teológiai doktorrá. A teológia IV. évfolyamának elvégzése után mint fölszentelt pap mondott búcsút Rómának 1773 október 15-én. Hazájába visszatérve az egri egyházmegyében több helyütt működött mint káplán; kiváló szónok hírében állt. Majd belépett a Pálosrendbe. 1782-től 1784-ig a székesfehérvári gimnázium hittanára volt. II. József császári rendelettel eltiltotta a Mária-kongregációk működését. P. Dudássy nem hajtotta végre a rendeletet, hanem titokban tovább vezette a Mária-kongregációt. A Pálosrend eltörlése 1786 tavaszán a sajlódi kolostorban érte, ahol mint vasárnapi hitszónok működött. Életének hátralevő részét Erdélyben élte le az erdélyi egyházmegye szolgálatában. Több helyen működött mint plébános. 1788-ban Hosszúaszó (Kis-Küküllő vm.) plébánosa, majd a pálosok ősi missziós állomásán lett plébános, 1797-ben Vízakna (Alsó Fehér vm.) városában találjuk mint plébánost. 1800-ban az espereskerület jegyzője lett. Itt halt meg 1806 január 31-én 59 éves korában.

P. Szilágyi Mihály 1786-ban, a rend eltörlésekor Tövisen működött mint hitszónok. További sorsa homályba vész. Talán azonos Szilágyi Antal erdélyi egyházmegyei pappal. Szilágyi Antal 1793-ban plébános lett Székelykál (Maros-Torda vm.) községben, 1801-ben pedig kerületi jegyző. 1805-ben átment Barótra (Háromszék vm.) plébánosnak s ott halt meg 1809 január 14-én.

A Pálosrend eltörlése után csak egynéhány fehér barát maradt meg Erdélyben; de derekas munkát végeztek. Hamarosan megfogyatkoztak; idő előtt kidőltek a munkából. E rövid földi életet fölcserélték az örökkévaló élettel. Mindenkor kegyelettel emlékezünk róluk.

Tüskevári pálos romoknál

Jenő, vagy ahogy a nép mondja: Gyenő, a pálosok kolostora s temploma a XVI. sz.-ban elpusztult s a pálosok az erdőben levő rom mellett új községet alapítottak Tüskevár néven. Itt emelték gyönyörű egyházukat, amikor a XVIII. sz. elején visszatértek. A gót stílt barokkban újítták meg. Mint mindenütt, ahová betették lábukat, a kor ízlésének megfelelően, díszbe öltöztették egyházukat. Mivel a barokk szerette az eddig nem álmódott belső dísz, freskók álomszerű világa tágitotta ki a boltívek alját s a falsíkok mentét, a templomi berendezést pedig valamelyik segítő testvér véssője mintázta meg a fafaragás netovábbjaként. II. József bezáratta, mikor a rendet feloszlatta,

Tüskevári pálosrom (vázlat).

a kolostort, templomot. Remek felszerelése szétszóródtak. Részint a Vallásalap alá tartozó új s régi templomok között, részint elkallódtak. Egy remek prédikációs szék, háborgó tengeren úszó hajó, az egyház jelképe a somlővásárhelyi templomba került, más kegytárgy s remek a Vallásalap más templomaiba. A templom, persze a kolostorral együtt omlott, romlott s hogy a kegyúrnak ne kelljen javíttatnia, nemcsak hogy a sorsára hagyta, hanem vandál módra szétromboltatta. Ilyen történt nemrégiben a mámai templommal. Az első csúcsfalát lerombolták, hogy az épülő új templom bele ne épüljön! Pedig fürdőhely, pedig a lebontói tagjai a Műemlékek orsz. bizottságának. A Vallásalap végleg 1900 táján, tehát már az Orsz. Műemlékvédő Bizottság életében az utolsó kegyelemdőfést is megadta a remeknek. Ma már csak emléke van meg. Ha csak szétszedték volna szentélyeit, kőstallumait s mindenek okulására a Nemzeti, vagy vidéki Múzeumok kertjében állítják fel, megbocsátható volna. Töredékeket is összegyűjtött már akkoriban a kegyelet s ú. n. szabadtéri múzeumban helyezte el. Emléke így, széthordva is hirdeti a magyar szerzetes férfirend művészetszeretét, nemes, sőt nagyszerű ízlését e gazdag, boráról, a somlairól neves vidéken.

FRÁTER JÁCINT NAPLÓJÁBÓL

Könnyes őszi nap.
Borongás. Csend. Haldokló szépség.
Mennyire szeretem az őszt!

*

Ősz.

Csudásan szép volt a kert.

Mintha virágbaborultak volna a bokrok és a fák: égővörös, mélytűzű virágba. Pedig csak levelek voltak: haldokló levelek. Arcukra a láz rózsái ültek s lázban égő, könnyben fénylő szemük kifejezhetetlen vágyódással nézett a Napba. És peregetek a levelek, sápadtan és jajtalanul. Halkan és szomorúan.

S a szél valahonnan messziről Chaminade csodálatos etüdjének (Automne) édes-bús melódiáit sodorta felém...

*

Olyan a lelkem, mint egy nagy, nyugodt, tiszta tó. Semmi hullám rajta. Csak néha fodrozza tükrét valami kósza szellő.

De elsimul csakhamar.

S az Úr Jézus jár halkan a vizeken...

*

«Ha fölemeli fejét kevélyen az ember, beleüti azt a végesség mestergerendájába. Az élet mélysége, Isten fölsége, a halál titokzatossága szerénységre inti» (Prohászka Ottokár: Elmélkedések az Evangéliumról).

Alázat.

Ez a homály, ez a korlátoltság, ez a végesség minden tudományban ugyan mi másra tanítana? Minél tovább haladunk benne, annál alázatosabbnak kell lennünk. A misztériumok egyre növekednek körülöttünk, melyekkel szemben tehetetlenek vagyunk. A nagy kérdések útjai messze, a végtelenbe ágaznak szerte s mi egyre tanácstalanabban és reménytelenebbül álldogálunk rajtuk.

Alázat nélkül nincs nagyság, mélység, igazság!

*

«Nem szabad az egyes részletet, nem szabad a dirib-darabot szemlélnem, hanem az egészet kell nézmem..., a szépség az egészben van... Nézzük hát az egészet, hogy megláthassuk a szépséget» (Prohászka Ottokár: Magasságok felé).

Szintetikus vagyok, úgy látom.

Fáraszt a részlet, a pepecselés. Az egészet akarom. Az egésznek lelkét. (Langbehn: Der Geist des Ganzen!)

Mennyire szeretnék együtt dolgozni az analitikusokkal.

Nem lehet.

Vak és ostoba gögjükben mélységesen megvetnek . . .

*

Szegény analitikusok!

Képtelenek valamit is egyszerre átfogni a maga teljes egészében, gazdagságában, szépségében.

Ez nekik sok egyszerre. Sokkal kisebb a látókörük ahhoz. Nekik darabokra kell szaggatni a valóságot, nekik ronggyá és cafatokká kell tépni az életet, hogy valamit megértsenek belőle. Nem tudják élvezni egyszerre az egészet. A nagyság elnyomná őket. Szűk horizont-hoz szokott lelkük csak morzsákat bír el . . .

*

Mily nyomorúságos, füstös kis mécses az ész, mellyel a legmélyebb problémák vak-sötétjében gyámoltalanul botorkálunk. S ezt a sűrű homályt a filozófia zsenije sem tudja eloszlatni, csak gyöngé véleményeket állítanak fel, melyekkel egymást cáfolják s egymásnak mondanak ellen, hogy még nagyobb legyen a khaosz.

«Az egész világ olyan, mint csicsergő s szőkellő verebek zsinatja egy régi eresz alatt s ez a zene nem lélekemelő. Egyre arról folyik a szó, hogy mi igaz, mi nem s kinek van s kinek nincs igaza s a legjobbra rá nem érnek . . . Ne rugdalják, ne tapossák egymást, hanem emeljék fel egymást, a világot nem győzzük meg ésszel; voltaképp pedig mi nem győzni, hanem élni akarunk . . . Nem sokat disputálni; hanem élni, élni diadalmasan.» (Prohászka: Elmélkedések . . .)

«A filozófia teljesen kompromittálta az észet, mely sarlatánokat s szájakrobatákat léptetett változatos műsorban a deszkákra s rendszerekben, egymás fölött bukfenceket hányó filozófiai tanokban odajuttatta a jámbor közönséget, hogy ennek nemcsak szája, de a szó szoros értelmében az esze is elállt . . .» (Prohászka: Soliloquia, I.)

*

Szent Gellért ünnepén. Szentáldozásom.

Uram! Ma úgy elgondolkoztam azon, hogyan lehet az, hogy mindennap ilyen fehér, ilyen tiszta, ilyen titokzatos Kenyeret veszünk magunkhoz és olyan nyomorultak vagyunk . . . Hogy mindennap egyesülünk Veled, hogy mindennap szívünkön pihen a Te önzetlen, áldozatos, szerető szíved és mi olyan önzők, hidegek, számítók vagyunk . . . Hogy vakok vagyunk (saját hibáinkkal szemben, de nem a másokéval). Hogy süketek vagyunk (lelkiismeretünk szavára, de nem a pletykára). Hogy sánták, bicegő bénák, inaszakadtak vagyunk (a Te utaidon, de nem a rosszban) . . .

Segíts rajtam!

Könyörülj rajtam!

Segíts más lennem!

Hozzad hasonlóbb!

Madonna! Engedj lábadhoz esnem, engedd beléd fogódznom. Nehogy lesodorjon, letépjen rólad ez a pokoli vihar . . .

Tedd hús kezedet forró homlokomra.

Boríts be liliomillatú palástoddal.

És eltűnik minden és elmarad: láz, vihar és szédület. Az örökkévalóság csendje, nyugalma, derűs, tiszta boldogsága borul rám. Mérhetetlen messzeségben lenn kavarnak az emberi indulatok, szenvedélyek, bódulatok . . .

Rovatvezető: dr. Nadas Zoltán.

Fülöp Ágost francia király a Szentföldre hajózáván, Szicília körül irtózatos viharba került. A hajó legénysége kétségbeesett erőfeszítéssel dolgozott, mindhiába, semmi remény sem látszott a megmenekülésre. Ekkor a király felkiáltott: «Közeledik az éjfé! . . . Citeaux szerzetesei nemsokára felszerkennek álmukból s imádkoznak értünk is!» — Az a tudat, hogy imádkoznak értük, olyan erőt öntött a matrózokba, hogy a hajót meg tudták menteni az elsüllyedéstől.

Foch marsall 1914 őszén, az első flandriai csata előtt meglátogatta Mont des Cats trappista kolostorát s arra kérte az apátot, hogy egy hétig minden imájukat az ő szándékára ajánlják fel, mert — mint mondotta — amit teszek, az csak emberi ügyeskedés, de ha Isten nincs velem, nem menekülök ki a csávából.

A Katolikus Akciót lényegében foglalta össze Minutius Felix: In angulis garrula, — érthető magyarsággal: Mindenütt propaganda folyik. Utcákon és tereken, hivatalokban és üzletekben, kaszárnyákban, iskolákban és családokban folyik a krisztusi hit propagandája. Mindenütt ott vannak Krisztus apostolai, kik békésen, sőt hálásan viselik el a megbántásokat, kiknek megvan napjuk öröme, ha segíthettek, ha könnyeken át mosolyt deríthettek egy arcra s töretlen hit, a meggyőző jóság, Krisztus lelkének és tanításának örökös szétsugárzása: ez az igazi Actio Chatolica, — az új Ecclesia Chatolica agens, — a cselekvő katolikus Egyház, amely minden egyes tagjában él, dolgozik, imádkozik és hódít.

II. Károly spanyol király fényes kísérettel haladt át Madrid utcáin. Egyszer csak észrevette, hogy egy pap igyekszik, úgy látszik, valami súlyos beteghez, mert a sekrestyés égő gyertyát vitt előtte. Vajjon csak a szent kenetet viszi a beteghez? Különben a nép ájtatos szokása, hogy elkísérik az oltáriszentségi Krisztust. Megállította kíséretét s amikor megtudta, hogy az Úr Jézust viszi a pap — minden kíséret

nélkül, — beültette Isten szolgáját tulajdon kocsijába, ő pedig gyalog ment a koci után előkelő kíséretével együtt. Meglátogatta a beteget is, vigasztaló szavakat intézett hozzá s egyetlen, támasz nélkül maradó leányának évi támogatást rendelt. Közben a girbe-görbe utcájú szegény-negyed lakói összecsdültek a nagy csodára. Amikor látták, hogy a király nyit ajtót, valamennyien letérdeltek s kísérete nyomán egyre többen csatlakoztak az Oltári-szentség menetéhez. A király példája többet ért minden parancsnál.

Érdekes megjegyzést olvashatunk az egyik svájci katolikus lapban: Hogy valaki hőssé legyen, elég egy pillanat, — na meg egy kis sajtó hozzá —, hogy pedig igazán jó emberré legyen, oda egy egész élet kell ezer meg ezer áldozattal és háttérben maradó örökös hősiességgel.

Gawlina, az egykori lengyel tábori püspök kijelentése szerint a szovjet által elhurcolt lakosság soraiból legkevesebb félmillió gyermek fagyott meg és pusztult éhen. A sokat szenvedett nép egyik sebe ez, mely könnyekre indította XII. Pius pápát is.

Az egyik olasz lap megemlékezik a 82 éves korában nemrég elhunyt Canzi Tamás sekrestyésről Trieggi városából, aki szívvel-lélekkel hivatásának élve 18 éves korától szolgálta Isten házáat. A cikkíró megjegyzi, hogy 30.000-szer hívta fel a híveket harangjával, hogy imádkozzák vele együtt az Angyali üdvözetet. Szép hivatása volt, nem élt hiába.

Róma bombázása az egész világot megdöbben-tette, nemcsak a katolikus híveket. Olyan ezeréves értékek és kultúrkincsek pusztulnak el a modern háború elaljasodása következtében, melyeket sem szépítgetni, sem jóvátenni nem lehet. A történelem nem fog találni szavakat e barbárság megbélyegzésére. Pedig ezt nem nomád vadnépek, hanem úgynevezett kultúrnépek művelik. Milyen üres, milyen hazug, milyen nyomorult a XX. század kultúrája! Itt vagyunk hát kétezer évvel Krisztus áldott születése után...

Pésett augusztus elsején beöltözés volt. A szertartást P. Besnyő Gyula pálos perjel, rendfőnöki megbízott végezte. Ez alkalommal öltözött be ez évben második papjelöltünk, Szabó Sándor plébános, rendi nevén most Szabó László. Valaki szellemesen jegyezte meg, hogy már a pálosok is «feketén» szerzik be a pátereket. A beöltözést megelőző 10 napos lelkigyakorlat Budapesten volt. P. Grőne lazarista tartotta.

Szent István napján, augusztus 20-án, az egyházi ünnepegeket bezáró Szentséges litánián este

Pusztá Sándor prédikált, az ájtatosságot P. Besnyő Gyula pálos perjel, rendfőnöki megbízott végezte nagy papi segédlettel. A nagymisén Gáll Antal prédikált szintén nagy hatással.

Szűz Mária nevenapján, szeptember 12-én, vasárnap este 1/27-kor az ünnepélyes litánia alkal-mával lesz az új kispálosok beöltöztetése. Kedvesen írja róluk a Lourdes július-augusztusi száma: «Bevonul a fehérruhás szerzetes miséző pap és előtte egész sereg kicsi pálos tipeg. A Sziklatemplom egyik legvonzóbb és lehangulatossabb látnivalója a kis pálosok serege. Ruházatuk szakasztott mása a pálos szerzetesek viseletének és a fiúcskák enni-való komolysággal hordják a szép fehér ruhát, minden mozdulatukkal utánózni igyekeznek a papokat. Amint szépen körülállják az oltárt s csillogó szemüket nagy buzgósággal függesztik a miséző papra, angyalokhoz hasonlók, de bezeg nyomban pajkos koboldokká változnak, ha mise után bevonulnak a kolostorba «civilbe» vetni magukat és fülsiketítő zsvajjukkal felverik a kolostor méla csendjét. Ámde a mise alatt méltó-

Kispálosok.

ságteljes viselkedésük és jámborságuk ellen nem lehet panaszt emelni. Remete Szent Pál, a pálosok Védőszentje, nagy gyermekbarát volt. Se szeri, se száma a Remete Szent Pál csodáit megörökítő szép legendáknak, melyek ékes bizonyítékai Remete Szent Pál gyermekszertetének. Ereklýei és a sírjánál Égnek küldött fohászok — mondja a krónika — sok haldokló gyermeknek visszaadták egészségét, és az anyák százai áldották a szent remete emlékét. A pálos szerzetesek, kik hűséges szeretettel őrzik nagy védőszentjük hagyományait, szintén védőszárnyaik alá fogadták a gyermekeket s ennek a szép tradíciónak szemléltető megnyilatkozása a kis pálosok szereplése.»

Adományok: 20 P: Kovács Mihály Budapest. — 10 P: Volarits Ida Budapest. — 5 P: P. Katona Sándor S. J. Kalocsa, Szidó Istvánné, szül. Lakatos Aranka Budapest. — 4 P: özv. Barta Józsefné Magyarsók. — *Kegyszert* adott: Soós Margit Budapest. — *Élelmiszert* adott: Rysavy Béláné Budapest. — *Isten fizesse meg!*

Halottaink. Özv. nemes Forster Arthurné szül. Kovácsy Jolán Szentandrás-pusztá. — Ifj. dr. Lábay József Jenő Budapest. — *Adj, Uram, örök nyugalmat nekik és az örök világosság fényeskedjék nekik!*

Tiszta férjúság az egyetemeken. (Szent István-Társulat.) Az egyetemi kongregáció értékes könyvvel ajándékozta meg a magyar ifjúságot. Felkérték a papot, az orvost, a nevelőt, hogy szóljanak nekik a nemi kérdéstről, amely minden ifjút egyaránt érdekel. Négyen szólaltak meg ebben a könyvben. Az első: dr. Lesskó Jenő elítéli az ú. n. «kettős morált» s hangsúlyozza, hogy a nemi kérdés egyedüli megoldása a házasságig való nemi önmegtartóztatás. A második: dr. Kosztersitz József (Koszter atya) írása. Figyelmeztet a házasságon kívüli nemi élet bűnös voltára s kiemeli, hogy a házasság nem szabadságlevél a nemi ösztön szabad tombolására. A harmadik: dr. vitéz Szathmáry Zoltán szülésorvos. Megdöbben, mikor olvassuk, hogy Magyarországon a házasságok 17%-a, Budapesten pedig 33%-a meddő! (Gondoljuk meg, hogy a 67%-ból is számottevő rész egykézlik.) Korai házasságra buzdít, mert így könnyebben megértheti az édesapa gyermekét. Dr. Marczell Mihály Isten terveiről ír. A könyv végül említést tesz az egyetemen ugyanerről a kérdéstről tartott előadássorozatról s közli a konferencia 10 pontos határozatát. Ebben erélyes intézkedést követel a bűnkufárok ellen. Kilátásba helyezték, hogy a konferencia minden előadását teljes egészében tartalmazó könyvet tesznek közzé. Nagy érdeklődéssel várjuk ezt a könyvet, mert tudjuk, hogy ez is értékes könyv lesz, mint mindaz, ami erről a kérdéstről az evangélium szellemében szól. R. L.

P. Unyi Bernárdin, O. F. M.: A mohácsi ferencesek története.

«A mohácsi ferencesek története» című munka rendkívül épületes szerzeteséletképet tár az olvasó szeme elé. A mult ködéből kibontakozó változatos események krónikáját egészen napjainkig, P. Unyi Bernárdin O. F. M., a mohácsi zárda házfőnöke buzgalommal és hozzáértéssel kötötte csokorba. Noha a nagy lelkiismeretességgel és impozáns történelmi szaktudással egybeállított mű teljesen eikornyamentesen szemlélteti a számtalan súlyos viszontagságot átszenvedett ferences őrhely küzdelmes életét, az első pillantásra szigorú, tárgyilagosan festő, dús adathalmazt szeráfi ferences lélek rágyogja át, mely tatár-török dúlás s a legkülönbözőbb támadás ellenére is, győzedelmesen fennen lobogtatja zászlaját felfelé ívelő útján. A jeles munka, — a mohácsi ferencesek története ismertetése mellett, — Mohács vidéke történetének és népének is élethű korképeit festi, miért fontos forrásmunkája lehet egyúttal a történetkutatásnak is. A könyv Gyöngyösön, a gyöngyösi ferencesek könyvsorozatában látott napvilágot és nemcsak a szakkörök, hanem a nagyközönség figyelmét is méltán megérdemli. P. V.

Egy anyának (Budapest): Hálásan köszönöm kedves sorait. Teljesen megértem aggodalmát gyermekeiért, a jövőért, Magyarorszáért. Imádkozunk, «hogy Szent István királyunk hitét és Hazánk szeretetét senki el ne vehesse tőlünk». — Anyos Pál «Kalapos király» c. költeményét majd részletekben kell közölnünk, mint Szent Ágoston pálos eredetű himnuszát a Boldogságos Szűzről, sajnos, levele már későn érkezett ahhoz, hogy megszakítatlanul közölhetjük volna Anyos versét s várunk kell, míg helyünk lesz hozzá. Hála Isten, olyan bő az anyagunk, hogy mindig marad a következő számokra is a félretett szedésből. — «A fehér barát» címlapja a Pálosrend címerét ábrázolja. Amikor itt a budapesti kolostorunk terrasza előtt elhaladnak a hívek s meglátják a Dunára néző Remete Szent Pál gyönyörű bronz-szobrát, azt hiszik Szent Pál Apostol s hogy róla nevezték el a Pálosrendet. Pedig az Apostolt karddal (Isten lángoló Igéjének szimbólumával) szokták ábrázolni, a mienket pedig hollóval, amint csőrében kenyert hoz. Látják a hívek itt a hollót is a kolostor rácszatán, de azt hiszik, Mátyás hollója, pedig nem gyűrű van a csőrében, hanem kenyér, mellyel Isten csodálatosan táplálta a pusztában a 113 éves Remete Szent Pált. Ezért került a Rend címerébe a holló, csőrében a kenyérral s a datolya-pálma, melynek gyümölcse volt a kenyér mellett minden eledele a Szentnek, aki biz szép időt megért kilencven évig tartó magányában. Az oroszlanok pedig azért kerültek címerünkbe, mert Remete Szent Pál testének ők ásták meg a sírját, amikor Remete Szent Antal nem tudta, hogyan temesse el mesterét, két oroszlan rohant elő a sivatagból s fájdalmas bögéssel s a föld föltúrásával jelezték gyászukat Isten nagy Szentjének halála († 341) fölött. A címer alatt húzódo magyaros stilizációt a pilisi romok díszének felhasználásával és Szent Pál és Boldog Özséb kezdőbetűinek beleszövésével készítette el Megyer-Meyer Antal művész-tanár. Boldog Özséb, esztergomi kanonok szervezte meg isteni látomás alapján 1250-ben a Remete Szent Pál életét követő magyar remetéket egy szerzetesi közösségben. Hogy mit tett s mit jelentett e Rend a magyarságnak, azt jelen számunk rádiófelolvasásából is megíthetjük.

Dr. S. N. Sátorajauhely: Hálásan köszönjük Csepellényi György pálos vértanu boldoggáavatására újból küldött kegyes adományát, az összeg megérkezett, a csekkszám (48.004) jó.

Többeknek! Sajnos, sok reklamáció fut be kiadóhivatalunkba, szeretnénk minden bajt jóvátenni, nagyon szépen kérjük hát Kedves Előfizetőinket, ne nyugodjanak addig, míg az esetleg elmaradt példányokat meg nem kapták.

PÁLOS KÖNYVEK

szép érmek, rózsafüzérek, gyertyák
A SZIKLATEMPLOM KEGYSZERÜZLETÉBEN

CAUSYTH-TABLETTA

Cyclohexatrienpyridinsul-
fosavas-pyrazolonszármazék

TERNAJGÓ-GYÓGYSZERTÁR

Szent Gellért gyógyfürdő.

Legelősből alumínium
érmek szobrok, szentképek, keresztek, térdeplőh

WEISZ FRIGYES

kegytárgyüzletében Budapest, IV., Ferenciek-tere 3—4. sz.
71 éves katolikus cég!

KEGYTÁRGYAK, ZÁSZLÓK

OBERBAUER A. UTÓDA

Magyarország legrégebb
templomberendező és
zászlókészítő vállalatánál.

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 41. szám.

Alapítási év 1863. □ Telefonszám: 183-344. szám.

Mindennemű temp-omberendezés. Míseru-
hák Zászlók. Javítások. Gyertya. Méesolaj.

BITTNER ÉS TÁRSA

Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 8. sz.

Telefon: 183-357.

BAROSS RÁDIÓNÁL:

villanyszerelési cikkek, rá-
diók, vill. háztartási cikkek.
TURUL izzólámpalercak.
VIII. ker. Baross-utca 48. szám.
Telefonszám: 131—219.

Budapesten, környéken, vidéken

vezet

árban, minőségben, kiszolgálásban

KÖZTISZTVISELŐK SZÖVETKEZETE

1892—1943.

ELSŐ MAGYAR

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

hazánk legrégebb, legnagyobb biztosító intézete.

Alapítva 1857-ben.

Elfogad legméltányosabb feltételek mellett:

Életbiztosításokat, tűzbiztosítást, betörésbiztosításokat, üvegbiztosítást,
jégbiztosításokat, szállítmánybiztosítást, automobilonk biztosítását, baleset-
és szavatossági biztosításokat, géptörésbiztosításokat, állatbiztosításokat.

FÜSZER- ÉS CSEMEGEÜZLET XI., Budafoki-út 48—49. sz.

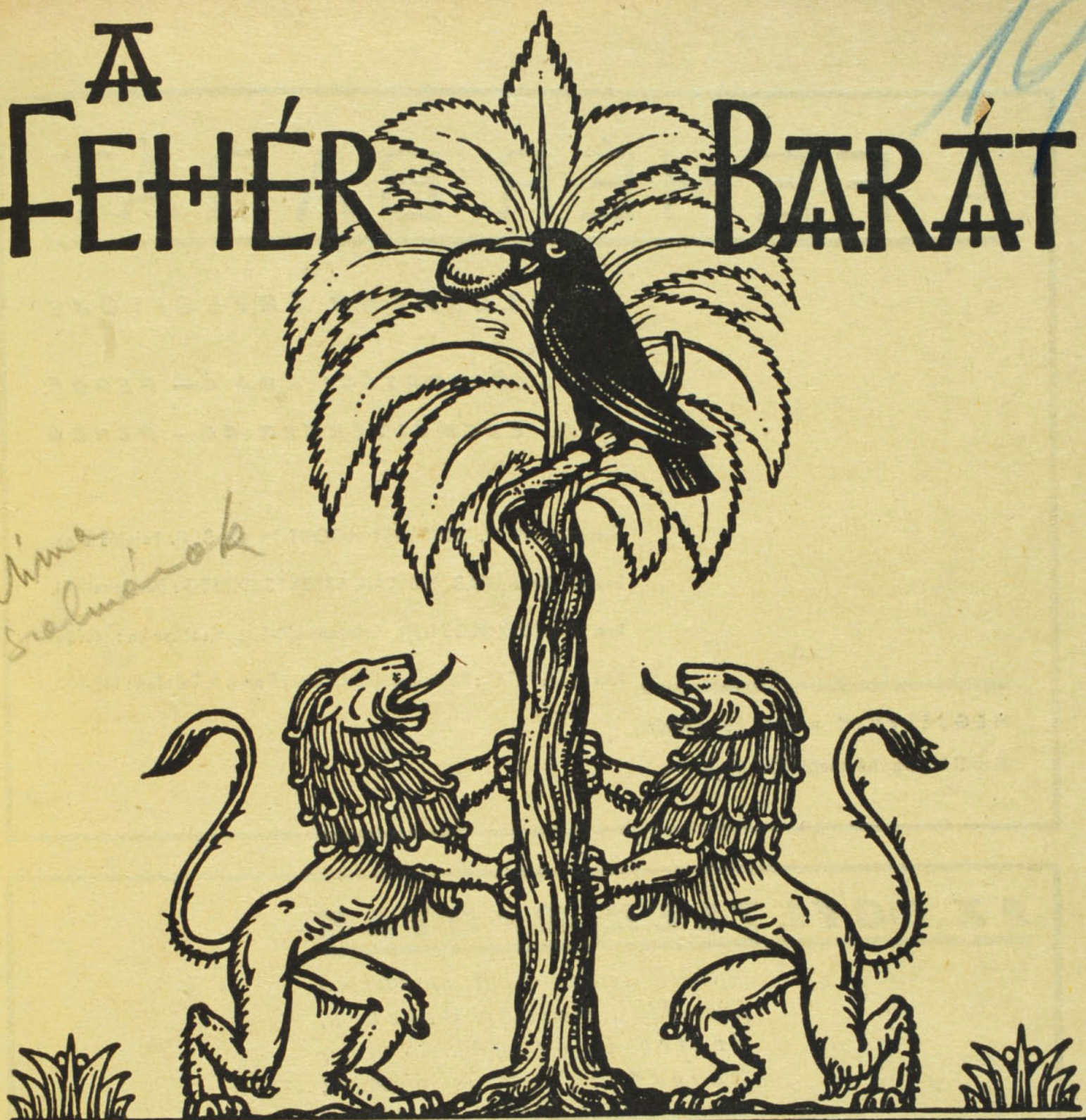
Naponta friss gyümölcs-, zöldségfélék. — Kiváló minőségű borok.

— Márkás likőrök. **KÖZSZÜKSÉGLETI CIKKEK ÜZLETE.**

A FEHÉR BARÁT

19

*Ujma
saludnok*

+ · + · + · A · PÁLOSREND-ÉRTESÍTŐJE · + · + · +

FŐSZERKESZTŐ: P. GYÉRESSY ÁGOSTON — FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NÁDAS ZOLTÁN

TARTALOM: Uzdóczy-Zadravec István püspök: Pálos lélek, ébredj! — Kosztolányi Dezső: Ének Virág Benedekről — Rexa Dezső: Virág Benedek emléke — P. Tarczay Gizella: Hivogató — P. dr. Dám Ince O. F. M.: A Szentlélek remeklése a Szentszűzben — Szent Ágoston Mária-himnusz (3) — Dr. Nádás Zoltán: Krisztus Király — P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: Mária a Templomban — Falbrecht Alice: Rafael főangyalhoz — Fráter Jácint Naplójából — P. Róbert: A Jó Isten Csalogánya — Világegyház — Szentannai: Egy megoldatlan kérdés — Rakovszky József: Harangzúgás — Pálos krónika — Könyvespolc